

Bulletin

61 CBN

Commissie voor Boekhoudkundige Normen

mei | 2012

Oprichting en opdracht

De Commissie werd opgericht door het koninklijk besluit van 21 oktober 1975 houdende oprichting van een Commissie voor Boekhoudkundige Normen.

De Commissie heeft als autonoom adviesorgaan tot taak:

- de regering en de Kamers van advies te dienen, op hun verzoek of op eigen initiatief, op het gebied van de boekhouding en van de jaarrekeningen;
- de boekhoudkundige doctrine te ontwikkelen en, via adviezen of aanbevelingen, de principes te bepalen van een regelmatige boekhouding;
- het uitbrengen van gemotiveerde adviezen omtrent individuele vragen om afwijking van de wetgeving gericht door ondernemingen aan hetzij de minister van Economische Zaken, hetzij aan de minister van Middenstand.

Samenstelling

Voorzitter

DHR. JAN VERHOEYE

Benoemd op voorstel van de minister van Economie

Leden

MEVR. VÉRONIQUE TAI

DHR. LUC VAN BRANTEGEM

Benoemd op voorstel van de minister van Financiën

DHR. RUDI QUINART

Benoemd op voorstel van de minister van Begroting

DHR. HUGO VAN PASSEL

Benoemd op voorstel van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren

MEVR. MICHELINE CLAES

Benoemd op voorstel van de Raad van het Instituut van de Accountants en Belastingconsulenten

MEVR. VEERLE SLEEUWAGEN

Benoemd op voorstel van de Raad van het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten

MEVR. CHRISTINE COLLET

Benoemd op voorstel van de minister van Middenstand, gekozen op dubbele lijsten voorgesteld door de representatieve organisaties van de Middenstand

MEVR. LAURENCE PINTE

DHR. BRUNO COLMANT

MEVR. VÉRONIQUE GODDEERIS

DHR. IVO DIERICKX

Benoemd op voorstel van de Centrale raad voor het Bedrijfsleven

DHR. BART AMEYE

Benoemd op voorstel van de minister van Economie

DHR. GUY GIROULLE

Benoemd op voorstel van de minister van Justitie

MEVR. CATHERINE DENDAUW

Benoemd op voorstel van de minister van Middenstand

DHR. THIERRY LHOEST

Benoemd op voorstel van de Commissie voor het Bank-, Financier- en Assurantiewezen

Secretariaat vaktechnische zaken

MEVR. SADI PODEVIJN

Secretaris-generaal

MEVR. ELS GOSSÉ

Wetenschappelijk secretaris

DHR. IGNACE BOGAERT

Wetenschappelijk secretaris

MEVR. ANNE-LAURE LOSSEAU

Wetenschappelijk secretaris

DHR. ARTHUR VAN DAMME

Wetenschappelijk secretaris

Vertaalster

MEVR. NATASA IVACIC

Secretariaat administratieve zaken

DHR. MARC VAN DER HAEGEN

Administratief secretaris

Inhoud

BULLETIN 61

advies 2011/19	5
<i>De boekhoudkundige verwerking van interestopbrengsten en -kosten door erkende kredietmaatschappijen in Vlaanderen</i>	
<i>Advies van 5 oktober 2011</i>	
I. ONDERWORPENHEID AAN DE BOEKHOUDWET	5
II. CLASSIFICATIE VAN DE INTERESTEN	6
advies 2011/20	7
<i>Verbonden ondernemingen</i>	
<i>Advies van 5 oktober 2011</i>	
I. INLEIDING	7
II. CONTROLE	8
A. <i>Exclusieve controle</i>	8
B. <i>Gezamenlijke controle</i>	8
C. <i>De vennootschappen A en B</i>	8
III. GEVOLGEN VOOR DE TOEPASSING VAN ARTIKEL 15 W.VENN.	9

advies 2011/21	10
<i>Bewaring van de boeken en verantwoordingsstukken</i>	
<i>Advies van 5 oktober 2011</i>	
advies 2011/22	11
<i>Boekhoudkundige verwerking van de door de Vlaamse Regering</i>	
<i>gecreëerde kmo-portefeuille</i>	
<i>Advies van 5 oktober 2011</i>	
I. INLEIDING	11
II. PROCEDURE	11
III. BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING	12
A. <i>Eigen bijdrage van de onderneming</i>	12
B. <i>Subsidiëring door de Vlaamse overheid</i>	12
C. <i>Betaling via de elektronische portefeuille</i>	13
advies 2011/23	15
<i>De boekhoudkundige verwerking van factoringovereenkomsten</i>	
<i>Advies van 5 oktober 2011</i>	
I. INLEIDING	15
II. JURIDISCHE CONTEXT: OVERDRACHT VAN SCHULDVORDERING	15
III. DE BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING VAN FACTORING IN HOOFDE VAN DE LEVERANCIER	17
A. <i>Afgifte van de schuldvorderingen aan de factor</i>	17
B. <i>Vergoeding van de factor</i>	17
C. <i>Factoringovereenkomst zonder insolventiedekking</i> <i>en zonder financiering (service factoring)</i>	18
D. <i>Factoringovereenkomst met insolventiedekking, zonder financiering</i> <i>(maturity factoring)</i>	19
E. <i>Factoringovereenkomst met financiering, zonder insolventiedekking</i>	20
1. <i>Voorkeursbenadering</i>	20
2. <i>Alternatieve benadering</i>	21
F. <i>Factoringovereenkomst met financiering en insolventiedekking</i> <i>(old line factoring)</i>	22
1. <i>Voorkeursbenadering</i>	22
2. <i>Alternatieve benadering</i>	25
3. <i>Undisclosed factoring</i>	25

advies 2011/24	26
<i>Herstructureringskosten – Verwerking in de jaarrekening</i>	
<i>Advies van 5 oktober 2001</i>	
advies 2012/1	29
<i>Boekhoudkundige verwerking van een overschot aan broeikasgasemissierechten door een onderneming die de nettomethode toepast</i>	
<i>Advies van 11 januari 2012</i>	
I. INLEIDING	29
II. TOEPASSINGSGEBIED	30
III. BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING VAN EEN OVERSCHOT AAN BROEIKASGASEMISSIERECHTEN BIJ TOEPASSING VAN DE NETTOMETHODE	30
A. <i>De onderneming behoudt het overschot van emissierechten en heeft dus niet de intentie om deze emissierechten te verkopen op een actieve markt</i>	30
B. <i>De onderneming heeft de intentie om het overschot van emissierechten te verkopen op een actieve markt</i>	31
advies 2012/2	32
<i>De boekhoudkundige verwerking van toegekende voordelen bij het afsluiten van een huurovereenkomst</i>	
<i>Advies van 11 januari 2012</i>	
I. INLEIDING	32
II. WAARDERINGREGELS	32
A. <i>Algemeen</i>	32
B. <i>Boekhoudkundige verwerking</i>	32
1. <i>De verhuurder</i>	32
2. <i>De huurder</i>	33
advies 2012/3	35
<i>De boekhoudkundige verwerking van aandelenoptieplannen</i>	
<i>Advies van 11 januari 2012</i>	
I. INLEIDING	35
II. DE UITGIFTE VAN AANDELENOPTIES	36
A. <i>De erkenning als kost</i>	36
B. <i>Financieel-economische benadering op basis van de verwachte koers of verwachte reële waarde op het eerste moment van mogelijke uitoefening</i>	37
C. <i>De erkenning van de kost op basis van de effectieve beurskoers of reële waarde per balansdatum</i>	39

advies 2012/4	43
<i>De boekhoudkundige verwerking van de inbeslagname in hoofde van de beslagen schuldenaar</i>	
<i>Advies van 11 januari 2012</i>	
I. INLEIDING	43
II. BEWAREND BESLAG	43
A. <i>Algemene kenmerken</i>	43
B. <i>Boekhoudkundige analyse</i>	44
III. UITVOEREND BESLAG	45
A. <i>Algemene kenmerken</i>	45
B. <i>Boekhoudkundige analyse</i>	46
1. Uitvoerend beslag	46
2. Kantonnement	46
C. <i>Voorbeeld</i>	47

» *De boekhoudkundige verwerking van interestopbrengsten en -kosten door erkende kredietmaatschappijen in Vlaanderen (advies 2011/19)*
Advies van 5 oktober 2011

TREFWOORDEN

erkende kredietmaatschappij – kredietmaatschappij

Met een “erkende kredietmaatschappij” wordt de hypothecaire kredietmaatschappij voor sociaal woonkrediet bedoeld waaraan een erkenning is verleend door de Vlaamse regering overeenkomstig artikel 78, § 1, eerste lid, 1° van het decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode¹.

De erkenning kan, onder de gestelde voorwaarden² door de minister voor onbepaalde duur verleend worden aan elke kredietmaatschappij die wil deelnemen aan de opdracht van algemeen belang ter bevordering van het bouwen, kopen, verbouwen of behouden van bescheiden woningen. Het Vlaamse gewest waarborgt, onder de voorwaarden die de Vlaamse regering stelt, de terugbetaling van de hoofdsom en de betaling van de interest en de extra kosten van sociale leningen toegestaan door bij besluit van de Vlaamse regering erkende kredietmaatschappijen³.

I. ONDERWORPENHEID AAN DE BOEKHOUDWET

Artikel 15 van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van de ondernemingen (hierna: Boekhoudwet) stelt dat een aantal bepalingen⁴ niet van toepassing zijn op kredietinstellingen die vallen onder de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op kredietinstellingen. Het lijkt de Commissie dan ook noodzakelijk om na te gaan in hoeverre een erkende kredietmaatschappij onder de noemer “kredietinstelling” valt. De wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen⁵ definieert een kredietinstelling als volgt:

“Een Belgische of buitenlandse onderneming:

- 1° waarvan de werkzaamheden bestaan in het van het publiek in ontvangst nemen van gelddeposito's of van andere terugbetaalbare gelden en het verlenen van kredieten voor eigen rekening, of*
- 2° waarvan de werkzaamheden bestaan in het uitgeven van betaalinstrumenten in de vorm van elektronisch geld.”*

¹ BS 19 augustus 1997.

² Cf. het Besluit van de Vlaamse regering van 2 april 2004 houdende de voorwaarden waaronder kredietmaatschappijen erkend kunnen worden door de Vlaamse regering en ter bepaling van de kredietinstellingen erkend door de Vlaamse regering, ter uitvoering van artikel 78 van het decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode, BS 24 juni 2004.

³ Artikel 78, § 1 decreet Vlaamse Raad van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode.

⁴ Artikel 5 en de artikelen 10, 11 en 12 tot 14, alsook de besluiten genomen ter uitvoering van artikel 4, zesde lid, en artikel 9, § 2 uit de Boekhoudwet

⁵ BS 19 april 1993. Om het spaarderspubliek en de goede werking van het kredietsysteem te beschermen, regelt deze wet de vestiging en de werkzaamheden van, alsook het toezicht op, de kredietinstellingen die in België werkzaam zijn.

Het *publiek in ontvangst nemen van gelddeposito's of van andere terugbetaalbare gelden* is geen activiteit die een erkende kredietmaatschappij kan ontwikkelen. Het betreft bijgevolg geen onderneming onderworpen aan het koninklijk besluit van 23 september 1992 op de jaarrekening van de kredietinstellingen, de beleggingsondernemingen en de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging⁶. Derhalve is de Boekhoudwet en haar uitvoeringsbesluiten van toepassing. Voor wat betreft de opmaak van de jaarrekening zijn deze ondernemingen onderworpen aan Boek II van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 ter uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen (hierna: KB W.Venn.).

II. CLASSIFICATIE VAN DE INTERESTEN

Aan de Commissie werd de vraag gesteld op welke resultatenrekeningen de door deze kredietmaatschappijen ontvangen interesten (van particuliere hypothecaire beleggers) en de door hen betaalde interesten (voor de fundingopnames) dienen geboekt te worden.

Artikel 96 KB W.Venn. betreffende de inhoud van bepaalde rubrieken van de resultatenrekening definieert "omzet" als volgt: "*het bedrag van de verkoop van de goederen en de levering van diensten aan derden, in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening van de vennootschap ...*"

De Commissie voor Boekhoudkundige Normen is de mening toegedaan dat het verstrekken van sociale leningen ter bevordering van het bouwen, kopen, verbouwen of behouden van bescheiden woningen de hoofdactiviteit vormt van de erkende kredietmaatschappijen. Zij adviseert hen dan ook om, in navolging van de definitie van het begrip "omzet" in artikel 96 KB W.Venn. enerzijds en met het oog op de onderlinge vergelijkbaarheid van de erkende kredietmaatschappijen anderzijds, de interestopbrengsten en -kosten op te nemen onder de bedrijfsresultaten, voor wat de ontvangen interesten betreft in de rubriek *Omzet* en voor wat de betaalde interesten aangaat, de rubriek *Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen*. Om de lezer van de jaarrekening in deze goede informatie te geven, adviseert de Commissie dat een passende verklaring zou gegeven worden van de aldus gebruikte methodiek in de toelichting bij de jaarrekening.

Dit advies vervangt CBN-advies 108/5.

⁶ BS 6 oktober 1992.

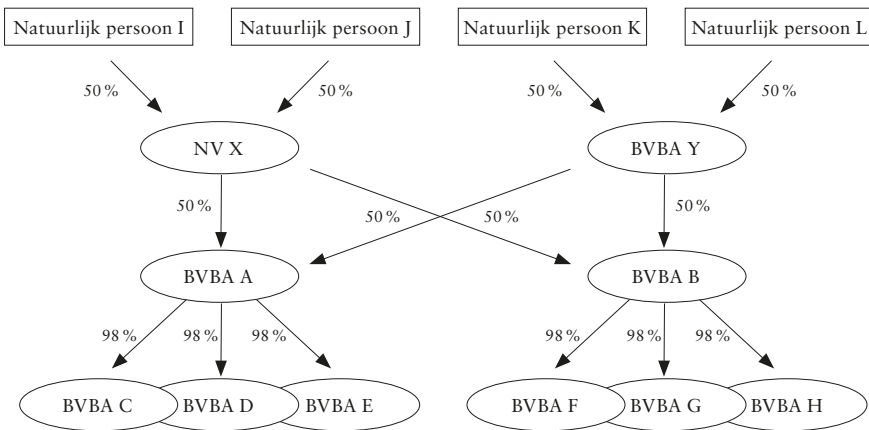
» **Verbonden ondernemingen (advies 2011/20)**
Advies van 5 oktober 2011

TREFWOORDEN

berekening op geconsolideerde basis – controle – exclusieve controle – gezamenlijke controle – verbonden onderneming

I. INLEIDING

Aan de Commissie voor Boekhoudkundige Normen werd de volgende groepsstructuur voorgelegd:

De natuurlijke personen I en J zijn gehuwd en bezitten elk 50 % van de aandelen van NV X. Zij zijn tevens beiden bestuurder in NV X.

De natuurlijke personen K en L zijn gehuwd. Ze bezitten elk 50 % van BVBA Y en zijn tevens zaakvoerder in deze vennootschap.

De aandelen van BVBA A en BVBA B zijn op hun beurt voor 50 % in handen van NV X en BVBA Y en worden door deze twee laatste vennootschappen gezamenlijk gecontroleerd. BVBA A heeft één zaakvoerder: de natuurlijk persoon I, BVBA B heeft als enige zaakvoerder de natuurlijk persoon K.

De vennootschappen A, C, D en E zijn actief in een andere sector dan de vennootschappen B, F, G en H.

De vennootschappen C, D en E hebben elk drie zaakvoerders: BVBA A, NV X en natuurlijk persoon I.

De vennootschappen F, G en H hebben elk drie zaakvoerders: BVBA B, BVBA Y en natuurlijk persoon K.

Aan de Commissie werd vervolgens de vraag gesteld welke vennootschappen met elkaar verbonden zijn in de zin van artikel 11 van het Wetboek van vennootschappen (hierna: W.Venn.).

Op basis van de bovenstaande informatie is de Commissie tot de volgende conclusie gekomen.

II. CONTROLE

A. Exclusieve controle

Artikel 6, 2° W.Venn. omschrijft een *dochtervennootschap* als “een vennootschap ten opzichte waarvan een controlebevoegdheid bestaat”.

Onder *controle* over een vennootschap moet worden verstaan, “de bevoegdheid in rechte of in feite om een beslissende invloed uit te oefenen op de aanstelling van de meerderheid van bestuurders of zaakvoerders of op de oriëntatie van het beleid” (artikel 5, 1 § W.Venn.).

De aandelen van de vennootschappen C, D en E zijn voor 98 % in handen van de BVBA A. Volgens artikel 5, § 2, 1° W.Venn. wordt controle onweerlegbaar vermoed “wanneer zij voortvloeit uit het bezit van de meerderheid van de stemrechten verbonden aan het totaal van de aandelen van de betrokken vennootschap”.

Volgens artikel 11, 1°, a) W.Venn. is een “met een vennootschap verbonden vennootschappen” de vennootschappen waarover zij een controlebevoegdheid uitoefent.

De vennootschappen A, C, D en E kunnen bijgevolg als verbonden vennootschappen worden beschouwd. Dezelfde redenering kan worden gevolgd voor wat betreft de vennootschappen B, F, G en H.

B. Gezamenlijke controle

Controle is tevens in rechte en wordt op basis van artikel 5, § 2, 5° W.Venn. ook onweerlegbaar vermoed in geval van *gezamenlijke controle*.

Onder *gezamenlijke controle* moet worden verstaan “de controle die een beperkt aantal vennoten samen uitoefenen, wanneer zij zijn overeengekomen dat beslissingen omtrent de oriëntatie van het beleid niet zonder hun gemeenschappelijke instemming kunnen worden genomen”. De *gemeenschappelijke dochtervennootschap* is dan “de vennootschap ten opzichte waarvan een gezamenlijke controle bestaat” (artikel 9, tweede lid W.Venn.).

De vennootschap X bezit in het aan de Commissie voorgelegde voorbeeld 50 % van de aandelen van de BVBA A en 50 % van de aandelen van BVBA B. Hetzelfde geldt voor vennootschap Y. Op basis van de aan de Commissie overgemaakte informatie blijkt dat de vennootschappen A en B gemeenschappelijke dochterondernemingen zijn van de vennootschappen X en Y, die deze gezamenlijk controleren.

BVBA A is bijgevolg een verbonden vennootschap van zowel NV X als van BVBA Y. Hetzelfde geldt voor de BVBA B.

C. De vennootschappen A en B

Met een vennootschap verbonden vennootschappen betreffen

- a) de vennootschappen waarover zij zelf een controlebevoegdheid uitoefent (artikel 11, 1°, a) W.Venn.);
- b) de vennootschappen die een controlebevoegdheid over haar uitoefenen (artikel 11, 1°, b) W.Venn.);
- c) de vennootschappen waarmee zij een consortium vormt (artikel 11, 1°, c) W.Venn.) alsook
- d) de andere vennootschappen die, bij weten van haar bestuursorgaan, onder de controle staan van de vennootschappen bedoeld in a), b) en c) (artikel 11, 1°, d) W.Venn.).

Uit “de andere vennootschappen die, bij weten van haar bestuursorgaan, onder de controle staan van de vennootschappen bedoeld in b)” vloeit voort dat ook de vennootschappen A en B met elkaar verbonden vennootschappen zijn. BVBA A en B staan immers onder gezamenlijke controle van NV X en BVBA Y. NV X en BVBA Y oefenen zowel over BVBA A als over BVBA B controle uit.

Hieruit volgt dat ook de vennootschappen A en B met elkaar verbonden vennootschappen zijn.

III. GEVOLGEN VOOR DE TOEPASSING VAN ARTIKEL 15 W.VENN.

Aangezien de in de groepsstructuur opgenomen vennootschappen met elkaar verbonden zijn, worden de criteria inzake omzet en balanstotaal van alle ondernemingen berekend op geconsolideerde basis. Wat het criterium personeelsbestand betreft, wordt het aantal werknemers opgeteld dat door elk van de betrokken verbonden vennootschappen jaarlijks gemiddeld wordt tewerkgesteld (artikel 15, § 5 W.Venn.)¹.

¹ Zie ook CBN-advies 2010/5 – Berekening criteria artikel 15 W.Venn.

» **Bewaring van de boeken en verantwoordingsstukken**
(advies 2011/21)
Advies van 5 oktober 2011

TREFWOORDEN

bewaringstermijn – boeken – verantwoordingsstukken – vereffening

Artikel 6, vierde lid van de wet van 17 juli 1975 (hierna: de Boekhoudwet) bepaalt onder meer dat de verantwoordingsstukken, in origineel of in afschrift, zeven jaar moeten worden bewaard. Deze termijn wordt op 3 jaar teruggebracht voor de stukken die niet als bewijs jegens derden hoeven te dienen.

Artikel 8, § 2 van de Boekhoudwet bepaalt dat de wettelijke boeken zeven jaar moeten bewaard worden vanaf 1 januari van het jaar dat op de afsluiting volgt.

In geval van vereffening van de vennootschap is de Commissie evenwel van mening dat de bewaringstermijn voor boeken en verantwoordingsstukken op vijf jaar kan worden teruggebracht. Artikel 195 W.Venn. schrijft immers voor dat, vanaf de datum van de bekendmaking van de afsluiting van de vereffening, de boeken en bescheiden nog vijf jaar moeten worden bijgehouden. Door de afsluiting van de vereffening verdwijnen de rechtspersoon en zijn vermogen.¹ Aangezien de Boekhoudwet slechts toepasselijk is op bestaande rechtspersonen, geldt de zevenjarige bewaringstermijn vanaf dit ogenblik niet meer.

De Commissie wenst bovendien te benadrukken dat zowel artikel 6, vierde lid als artikel 195 W.Venn. slechts een minimale verplichting oplegt inzake de bewaringstermijn van verantwoordingsstukken. Zij ontslaat de ondernemingen er geenszins van een passende archiveringspolitiek uit te stippelen.

Derhalve komt het iedere onderneming toe te beslissen of de betrokken verantwoordingsstukken ook na afloop van de wettelijke bewaringstermijnen zullen bewaard blijven, gelet op het wezenlijk belang ervan bij rechtsgeschillen of in andere procedures.

¹ Het einde van de vennootschap is echter niet absoluut. Artikel 198, § 1 W.Venn. impliceert dat de vennootschap nog gedurende vijf jaar blijft voortbestaan voor rechtsvorderingen die tegen haar, in de persoon van de vereffenaar(s), worden ingesteld. Na het verstrijken van de termijn van vijf jaar, verdwijnt de vennootschap volledig, zodat zij ook niet meer door derden kan worden aangesproken (zie Cass. 22 maart 1962, *Pas.* 1962, I, 807).

» *Boekhoudkundige verwerking van de door de Vlaamse Regering gecreëerde kmo-portefeuille (advies 2011/22)*
Advies van 5 oktober 2011

TREFWOORDEN

kmo-portefeuille – ondernemerschapportefeuille – subsidie

I. INLEIDING

De kmo-portefeuille of ondernemerschapportefeuille betreft een steunmaatregel van de Vlaamse overheid, hoofdzakelijk gericht op het verbeteren van de huidige of toekomstige bedrijfsvoering bij kmo's.¹

Door middel van deze steunmaatregel kunnen kmo's aanspraak maken op subsidies binnen verschillende domeinen waaronder opleiding², advies over ondernemen³, advies over internationaliseren⁴ en advies over innoveren⁵, telkens verstrekt door een erkende dienstverlener⁶. Voor elk van deze domeinen gelden specifieke steunpercentages en – plafonds.⁷

Zowel de aanvraag als de verwerking, de toekenning en het beheer van de subsidie gebeuren via de elektronische ondernemerschapportefeuille of kmo-portefeuille.

II. PROCEDURE

Na het afsluiten van een overeenkomst met een erkende dienstverlener of na de inschrijving bij een erkende dienstverlener, dient de onderneming via de webapplicatie een subsidieaanvraag in.⁸ Bij een eerste subsidieaanvraag wordt via deze webapplicatie een ondernemerschapportefeuille op naam van de onderneming aangemaakt.⁹

¹ De kmo-portefeuille wordt geregeld in het decreet van 31 januari 2003 betreffende het economisch ondersteuningsbeleid, het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 december 2008 tot toekenning van steun aan kleine en middelgrote ondernemingen voor ondernemerschapsbevorderende diensten, en het Ministerieel besluit van 1 januari 2009 tot uitvoering van dit laatste besluit.

² Zoals taaltraining, informaticaopleidingen, vorming rond marketing en communicatie, organisatieprocessen, sociale vaardigheden, enz.

³ Zoals marketingstudie, communicatieplan, investeringsanalyse, statutenwijziging, SWOT-analyse, enz. Wettelijk verplichte adviezen, niet-gespecialiseerde adviezen, permanente of periodieke adviezen of gewone bedrijfsuitgaven worden hier niet onder begrepen.

⁴ Zoals advies over de oprichting van buitenlandse vestigingen, dochterondernemingen of filialen, oprichting van joint-ventures, directe buitenlandse investeringen, licentieverkoop, duurzaam en ethisch internationaal ondernemen, enz.

⁵ Zoals het bestuderen van mogelijke technische invloedsparameters, uitvoeren van berekeningen en simulaties, verkennende laboratoriumproeven, zoeken naar geschikte technologieën, enz.

⁶ Dienstverleners moeten luidens artikel 13 van Besluit van de Vlaamse Regering van 19 december 2008 erkend worden voor het verlenen van ondernemerschapsbevorderende diensten in de pijler opleiding, advies, advies voor internationaal ondernemen en technologieverkenning.

⁷ Zo geldt voor opleiding, advies over ondernemen of internationalisering een steunpercentage van 50 %, voor advies over innoveren een percentage van 75 % van de in aanmerking komende kosten.

⁸ Luidens artikel 8 van het Besluit van 19 december 2008 dient de steun te worden aangevraagd vóór de aanvang van de uitvoering van de ondernemerschapsbevorderende diensten. Zie ook artikel 17 van het Ministerieel besluit van 1 januari 2009.

⁹ Artikel 23 van het Besluit van 19 december 2008.

Als de onderneming voldoet aan de voorwaarden vermeld in het decreet van 31 januari 2003, het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 december 2008 en de uitvoeringsbesluiten, wordt de subsidie toegekend aan de onderneming door de toekenning van een projectbedrag in de ondernemerschapportefeuille op naam van de onderneming, waarvan, naargelang het steunpercentage, respectievelijk 50 % of 75 % wordt betaald door het Vlaamse Gewest en 50 % of 25 % door de onderneming.¹⁰

III. BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING

Naar het oordeel van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen dient de subsidieverlening in het kader van de kmo-portefeuille als volgt verwerkt te worden in de boekhouding van de onderneming.

A. Eigen bijdrage van de onderneming

De eigen bijdrage van de onderneming moet binnen de dertig dagen na het akkoord over de subsidieaanvraag ontvangen zijn door de externe beheerder van de kmo-portefeuille.¹¹ Dit gebeurt door storting in de kmo-portefeuille.¹² De onderneming brengt dit in haar boekhouding tot uitdrukking door haar eigen bijdrage op een subrekening van de liquide middelen (bijvoorbeeld van de MAR-rekening *57 Kassen*), te boeken.

Voorbeeld

De heer X, werknemer van de onderneming Y, zal in de nabije toekomst een door het Vlaams Gewest erkende opleiding volgen, bij een door het Vlaams gewest erkende opleidingsverstrekker. De kostprijs van de opleiding bedraagt 160 EUR (excl. btw). Het eigen aandeel van de onderneming bedraagt 80 EUR.

57 Kassen: ondernemingsportefeuille	80	
aan 550 Kredietinstellingen: rekening-courant		80

B. Subsidïering door de Vlaamse overheid

Nadat de onderneming haar eigen bijdrage gestort heeft, vult de overheid de elektronische portefeuille aan.

De door de overheid verstrekte steun in het kader van de kmo-portefeuille betreft geenszins een subsidie die werd verkregen voor investeringen in vaste activa. Het betreft een bedrag dat door de overheid aan een entiteit wordt toegekend om bepaalde exploitatiekosten te compenseren.

De subsidie, berekend als een percentage van de in aanmerking komende advies- of opleidingskosten¹³, wordt als bedrijfsopbrengst geboekt op het ogenblik dat het recht van de onderneming op deze subsidie komt vast te staan, en men het bedrag van de subsidie kent.¹⁴

¹⁰ Artikel 22 en 24 van het Besluit van 19 december 2008.

¹¹ Dit is de na mededinging aangewezen instelling die belast is met het financiële beheer van de kmo-portefeuille; artikel 1, 13° van het Ministerieel Besluit van 1 januari 2009.

¹² Artikel 21 van het Ministerieel Besluit van 1 januari 2009.

¹³ Voor de bepaling van het bedrag van de subsidie, zie artikel 17-20 van het Besluit van 19 december 2008.

¹⁴ Zie ook de regels met betrekking tot exploitatiesubsidies opgenomen in het herziene CBN-advies 2011/13 omtrent overheidssubsidies.

De Commissie benadrukt bovendien dat het feit dat deze subsidies worden toegekend in functie van de werkelijke uitgaven niet voor gevolg heeft om deze kosten het karakter van eigen kosten van de onderneming te ontnemen. Daaruit volgt dat deze subsidies in de resultatenrekening moeten worden geboekt als opbrengsten en niet in mindering van de kosten.¹⁵

Voorbeeld

Bij de bevestiging van de juistheid van de inhoud van de subsidieaanvraag¹⁶ staat het recht van de onderneming vast, en verricht de onderneming volgende boeking.

414 Te innen opbrengsten	80	
aan 740 Bedrijfssubsidies en compenserende bedragen		80

Wanneer de Vlaamse overheid de elektronische portefeuille aanvult, wordt dit in de boekhouding van de onderneming als volgt uitgedrukt.

57 Kassen: ondernemingsportefeuille	80	
aan 414 Te innen opbrengsten		80

Indien de effectieve toekenning van de exploitatiesubsidie niet samenvalt met de periode waarop zij betrekking heeft (i.e. het jaar waarin de opleiding door de werknemer wordt genoten), dan moet deze exploitatiesubsidie via de overlopende rekeningen worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking heeft. Dit zal het geval zijn wanneer de opleiding pas plaatsvindt in een later boekjaar dat volgt op het jaar waarin de subsidieaanvraag werd ingediend.

740 Bedrijfssubsidies en compenserende bedragen	80	
aan 493 Over te dragen opbrengsten		80

De Commissie brengt tevens in herinnering dat het totaal bedrag van de subsidies (andere dan investeringssubsidies) in de toelichting bij de jaarrekening dient vermeld te worden.¹⁷

C. Betaling via de elektronische portefeuille

Bij ontvangst van de factuur van de dienstverlener wordt de door de dienstverlener aangerekende prijs door de onderneming ten laste genomen. De subsidie wordt afgeboekt wanneer de dienstverlener via de kmo-portefeuille wordt betaald.¹⁸ De btw en niet-aanvaarde kosten worden rechtstreeks door de onderneming aan de dienstverlener betaald.¹⁹

¹⁵ Het boekhoudrechtelijk compensatieverbod is vastgelegd in artikel 25, § 2 van het KB W.Venn., en houdt in dat compensatie tussen tegoeden en schulden, tussen rechten en verplichtingen en tussen kosten en opbrengsten verboden is, behalve in de gevallen door het besluit bepaald.

¹⁶ Conform artikel 20 van het Ministerieel Besluit van 1 januari 2009 bevestigt de dienstverlener binnen de dertig dagen na de subsidieaanvraag de juistheid van de inhoud van de subsidieaanvraag.

¹⁷ Artikel 91, XII.B. KB W.Venn.

¹⁸ Artikel 28 van het Besluit van 19 december 2008.

¹⁹ Zie artikel 17, tweede lid van het Besluit van 19 december 2008 en artikel 15 van het Ministerieel Besluit van 1 januari 2009, zoals vervangen door artikel 8 van het Ministerieel Besluit van 28 oktober 2011.

Voorbeeld

De onderneming Y boekt de factuur die ze ontvangen heeft van de dienstverlener

61 Diensten en diverse goederen	160	
of 623 Andere personeelskosten		
411 Terug te vorderen btw bij aankopen	33,6	
aan 440 Leveranciers		193,6

De onderneming Y maakt de verschuldigde som over aan de opleidingsverstrekker via de kmo-portefeuille en betaalt de btw rechtstreeks aan de dienstverlener.

440 Leveranciers	160	
aan 57 Kassen: ondernemingsportefeuille		160

440 Leveranciers	33,6	
aan 550 Kredietinstellingen: rekening-courant		33,6

» *De boekhoudkundige verwerking van factoringovereenkomsten (advies 2011/23)*
Advies van 5 oktober 2011

TREFWOORDEN

cessie van schuldvordering – discontokosten op vorderingen – dubieuze debiteuren – factoring – financiering – handelsvorderingen – insolventiedekking – niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen – overdracht van schuldvordering – schulden in rekening-courant – vordering – waardevermindering

I. INLEIDING

Factoring kan omschreven worden als een techniek waarbij een onderneming (leverancier) op grond van een met een gespecialiseerde instelling (factor) gesloten overeenkomst, haar in facturen uitgedrukte vorderingen overdraagt aan deze instelling en, tegen betaling van een vergoeding, het genot heeft van een aantal diensten.¹

De factoringovereenkomst zelf maakt het voorwerp uit van een onderhandse akte waarin de rechten en verbintenissen zorgvuldig vastgelegd zijn. Het gaat in feite om een toetredingscontract door de factor opgesteld, waarbij de leverancier kan kiezen tussen een aantal door de factor aangeboden diensten.

Naargelang de combinatie van de door de factor aangeboden diensten bestaan er bijgevolg verschillende soorten van factoring. Zo kan de factor instaan voor:

- het beheer van de debiteurenportefeuille²;
- het beheer van de debiteurenportefeuille en insolventiedekking;
- het beheer van de debiteurenportefeuille en voorfinanciering;
- het beheer van de debiteurenportefeuille, voorfinanciering en insolventiedekking; of
- voorfinanciering en insolventiedekking.³

Aan de Commissie werd gevraagd hoe de boekhoudkundige verwerking van factoringovereenkomsten dient te gebeuren in hoofde van de leverancier. De Commissie merkt hierbij op dat in het schema van de jaarrekening geen enkele rubriek specifiek gewijd is aan facturen die in het kader van factoring worden overgedragen.

II. JURIDISCHE CONTEXT: OVERDRACHT VAN SCHULDVORDERING

De afgifte van de schuldvorderingen aan de factor vormt een essentieel bestanddeel van elke factoringovereenkomst.

In België bestaat geen specifieke wetgeving voor factoring. In principe komen er drie rechtsfiguren in aanmerking om de aan factoring inherente overdracht van schuldvorderingen juridisch te onderbouwen: de gemeenrechtelijke techniek van cessie van schuldvordering, het endos-

¹ W. VAN GERVEN, *Handels- en economisch recht: ondernemingsrecht*, Antwerpen, Standaard, 1989, 623.

² Het beheer van de debiteurenportefeuille omvat in de regel de debiteurenboekhouding en de administratie van de vorderingen, alsook de inning en de bewaking van de facturen.

³ Voor een bespreking van de verschillende functies van de factor, zie: G. LOWAGIE en B. MAURAU, “*Juridische en fiscale aspecten van factoring*”, A.F.T. 1998, afl. 8, 270-292.

sement van de factuur, of de conventionele subrogatie.⁴ Vandaag wordt quasi uitsluitend beroep gedaan op de eerste techniek, nl. cessie of de gemeenrechtelijke overdracht van schuldvordering, geregeld door de artikelen 1689 e.v. van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW).

De overdracht van schuldvordering wordt door het BW als een koop-verkoop beschouwd. De oorspronkelijke schuldvordering blijft derhalve bestaan, alleen de houder van de vordering wijzigt.⁵ Tussen partijen komt de overdracht tot stand *solo consensu*, d.w.z. door de loutere wilsovereenstemming tussen de overdrager (d.i. de leverancier) en de overnemer (d.i. de factor), zonder dat enige formaliteit dient nageleefd te worden.⁶ Er is geen toestemming van de debiteur vereist voor de overdracht. Overdracht van schuldvordering impliceert overdracht van alle accessoria. De factor mag dus aanspraak maken op alle interesten en boetedingen en geniet ook alle persoonlijke en zakelijke zekerheden.⁷ De overdracht van schuldvordering kan worden ingeroepen tegen andere derden dan de geceedeerde schuldenaar door het sluiten van de overeenkomst van overdracht tussen leverancier en factor.⁸ Tegenover de geceedeerde schuldenaar zelf kan de overdracht evenwel slechts ingeroepen worden vanaf het ogenblik dat zij aan hem ter kennis werd gebracht of door hem werd erkend.⁹

Belangrijk is dat de schuldenaar tegen de factor alle excepties of verweermiddelen kan inroepen die hij tegen de leverancier kon doen gelden, op voorwaarde dat deze excepties of verweermiddelen ontstaan zijn vóór de tegenwerpelijkeheid van de overdracht. De factor heeft een recht van verhaal tegen de leverancier indien de overgedragen vordering niet bestaat of de debiteur met succes een exceptie inroept.¹⁰

De insolventierisicodkking vloeit voort uit de overdracht van schuldvordering. Krachtens artikel 1693 BW moet de cedent (zijnde de leverancier) instaan voor het bestaan van de vordering ten tijde van de overdracht, terwijl overeenkomstig artikel 1694 BW de cedent niet moet instaan voor de solvabiliteit van de debiteur¹¹, tenzij hij zich daartoe heeft verbonden.¹² De dekking van het insolventierisico door de factor vloeit derhalve voort uit de gemeenrechtelijke overdracht van schuldvordering: de factor treedt niet op als verzekeraar die tegen betaling van een premie een dekking van een risico verleent, maar als cessionaris-eigenaar van de vordering die, conform artikel 1694 BW, het insolventierisico op zich neemt.¹³

⁴ W. VAN GERVEN, *Handels- en economisch recht: ondernemingsrecht*, Antwerpen, Standaard, 1989, 628-632.

⁵ Zie H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil*, IV, 1972, 378, nr. 372.

⁶ H. BRAECKMANS, "Overdracht van schuldvordering in het raam van factoring", in *Mélanges P. Van Ommeslaghe*, Bruxelles, Bruylant, 2000, 12.

⁷ Artikel 1692 BW.

⁸ Artikel 1690, lid 1 BW.

⁹ Artikel 1690, lid 2 BW.

¹⁰ Artikel 1693 BW luidt als volgt: "Hij die een schuldvordering of enig ander lichamelijk recht verkoopt, moet instaan voor het bestaan daarvan ten tijde van de overdracht, zelfs wanneer deze zonder vrijwaring is geschied."

¹¹ Artikel 1694 BW luidt als volgt: "Voor de gegoedheid van de schuldenaar moet hij niet instaan tenzij hij zich daartoe heeft verbonden, en slechts ten belope van de prijs die hij voor de schuldvordering ontvangen heeft."; artikel 1695 BW bepaalt dat wanneer de verkoper beloofd heeft voor de gegoedheid van de schuldenaar te zullen instaan, die belofte slechts geldt voor de gegoedheid op het ogenblik zelf, en zij zich niet uitstrekt tot de toekomst, tenzij de overdrager zulks uitdrukkelijk heeft bedongen.

¹² M.a.w., factoring overeenkomstig artikel 1689 e.v. van het BW is automatisch zonder verhaal tegen de leverancier, tenzij uitdrukkelijk het tegendeel werd bedongen. Het staat de partijen uiteraard vrij van deze wettelijke bepalingen af te wijken, Cf. H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil*, IV, 1972, 432, nr. 428.

¹³ Deze stelling heeft ook gevolgen ten aanzien van het statuut van de factor: de factor kan niet gekwalificeerd worden als kredietverzekeraar en de terzake toepasselijke wetgeving geldt niet voor de factor; W. VAN GERVEN, *Handels- en economisch recht: ondernemingsrecht*, Antwerpen, Standaard, 1989, 626; H. BRAECKMANS, "Overdracht van schuldvordering in het raam van factoring", in *Mélanges P. Van Ommeslaghe*, Bruxelles, Bruylant, 2000, 6.

Ook het debiteurenbeheer vloeit voort uit de overdracht van schuldvordering: ten gevolge van de overdracht is de factor eigenaar-titularis geworden van de vordering. De factor treedt derhalve niet op als lasthebber van de leverancier, ook niet in de gevallen waarin de factor enkel het debiteurenbeheer voert. Wanneer de factor tot inning van de vordering overgaat, int hij zijn eigen vordering.¹⁴

De Commissie is van oordeel dat de boekhoudkundige verwerking het bestaan van de factoring aan het licht moet brengen, daarbij rekening houdend met al de bijzondere vormen van factoring, die uit de contractuele vrijheid van de partijen kunnen voortvloeien.

III. DE BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING VAN FACTORING IN HOOFDE VAN DE LEVERANCIER

A. Afgifte van de schuldvorderingen aan de factor

De overdracht van de handelsvorderingen aan de factor wordt in de boekhouding als volgt opgenomen.¹⁵

Voorbeeld

1) Ten gevolge van meerdere verkopen ontstaan vorderingen op klanten voor een bedrag van 10.000 EUR (excl. 21 % btw).

400 Handelsdebiteuren		12.100	
	aan 700 tot 707 Verkopen en dienstprestaties		10.000
	451 Te betalen btw		2.100

2) De afstand van de vorderingen aan de factormaatschappij wordt als volgt uitgedrukt.

400 Handelsdebiteuren (factor)		12.100	
	aan 400 Handelsdebiteuren		12.100

B. Vergoeding van de factor

De kostprijs van factoring wordt naargelang de door de factor aangeboden diensten opgesplitst in enerzijds het factorloon (ook factoringrecht of commissie genoemd), en anderzijds een interest aangerekend voor de eventueel door de factor verstrekte financiering (financieringscommissie). Daarnaast zijn ook andere vergoedingen, zoals bijvoorbeeld voor de kosten van gerechtelijke inning, mogelijk.

Het factorloon komt veelal overeen met een bepaald percentage van de door de overgenomen vorderingen gegenereerde kasstromen. Dit percentage is bovendien afhankelijk van de door de factor verstrekte diensten, naast financiering. Het wordt door de onderneming geboekt onder de 61-rekening *Diensten en diverse goederen*.

¹⁴ W. VAN GERVEN, *Handels- en economisch recht: ondernemingsrecht*, Antwerpen, Standaard, 1989, 626; H. BRAECKMANS, "Overdracht van schuldvordering in het raam van factoring", in *Mélanges P. Van Ommeslaghe*, Bruxelles, Bruylant, 2000, 6.

¹⁵ In de praktijk zal de onderneming op haar facturen (origineel en kopieën) een cessietekst aanbrengen. Na het verstrijken van een contractueel vastgelegde termijn dient de onderneming telkens de kopieën van al haar uitgaande facturen, met uitzondering van de schuldvorderingen waarvan contractueel is bepaald dat zij niet overgedragen mogen worden, over te maken aan de factor.

Daarnaast worden door de factor discountkosten aangerekend aan de onderneming, als vergoeding voor de door de factor verstrekte financiering. De discountkosten bestaan uit de interest die de factor aanrekent voor het aantal dagen tussen betaling aan de onderneming en de vervaldag van de vordering op de klant. Het disconto ten laste van de onderneming bij het verhandelen van vorderingen wordt door de onderneming geboekt onder de Andere financiële kosten (MAR 653 *Discountkosten op vorderingen*).¹⁶

C. Factoringovereenkomst zonder insolventiedekking en zonder financiering (service factoring)

Bij *service factoring* komen de partijen overeen dat de factor enkel het beheer van de debiteurenportefeuille, d.w.z. de debiteurenadministratie en de bewaking en de inning van de vordering, verzorgt.

Er vindt geen financiering door de factor plaats, wat impliceert dat de factor de onderneming pas zal betalen nadat de koper aan de factor heeft betaald.

Het insolventierisico blijft ten laste van de leverancier. Wanneer tussen de onderneming en de factor overeengekomen wordt dat de factor het insolventierisico niet op zich neemt, betreft dit een geval van factoring met verhaal (*factoring with recourse*). Indien de debiteur niet betaalt op de vervaldag, zal de factor namelijk de vorderingen terug overdragen aan zijn factorklant (*in casu* de onderneming).

Vindt de inning door de factor plaats vóór de vervaldag, dan wordt het bedrag van de vordering doorgestort aan de onderneming, na aftrek van het factorloon. Vindt de inning niet plaats op vervaldatum, dan worden de vorderingen geretrocedeerd aan de onderneming, volgens de afgesproken procedure.

Voorbeeld

- 1) Ten gevolge van meerdere verkopen ontstaan vorderingen op klanten voor een bedrag van 10.000 EUR (excl. 21 % btw).

400 Handelsdebiteuren	12.100	
aan 700 tot 707 Verkopen en dienstprestaties		10.000
451 Te betalen btw		2.100

- 2) De afstand van de vorderingen aan de factormaatschappij wordt als volgt uitgedrukt.

400 Handelsdebiteuren (factor)	12.100	
aan 400 Handelsdebiteuren		12.100

- 3) De factor int de vorderingen vóór vervaldag en stort het bedrag van de vorderingen door aan de onderneming, na inhouding van het factorloon (100 EUR). Het afgehouden factorloon wordt onder de bedrijfskosten geboekt. Op deze beheerskosten wordt btw aangerekend door de factor (21 %).¹⁷

¹⁶ Artikel 96, V.C.2° KB W.Venn. en art. 96 II.G.b) *in fine*.

¹⁷ De Commissie gaat bij deze hypothese ervan uit dat in dit geval het btw-tarief 21 % bedraagt.

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	11.979	
61 Diensten en diverse goederen	100	
411 Terug te vorderen btw	21	
aan 400 Handelsdebiteuren (factor)		12.100

- 4) Ingeval geen inning plaatsvindt op vervaldag worden de vorderingen terug overgedragen aan de onderneming.

400 Handelsdebiteuren	12.100	
aan 400 Handelsdebiteuren (factor)		12.100

- 5) Bestaat er onzekerheid over de inning van de vorderingen, dan wordt deze vorderingen (met inbegrip van het btw-bedrag) door de onderneming overgeboekt naar de rekening 407 *Dubieuze debiteuren* en wordt een passende waardevermindering geboekt.

D. Factoringovereenkomst met insolventiedekking, zonder financiering (maturity factoring)

Bij deze factoringvariant neemt de factor het risico van insolventie van de debiteur over. De factor verbindt zich ertoe om op vervaldag of een bepaald aantal dagen na de vervaldag de leverancier te betalen tot de toegestane kredietlimiet.¹⁸

Voorbeeld

- 1) Ten gevolge van meerdere verkopen ontstaan vorderingen op klanten voor een bedrag van 10.000 EUR (excl. 21 % btw).

400 Handelsdebiteuren	12.100	
aan 700 tot 707 Verkopen en dienstprestaties		10.000
451 Te betalen btw		2.100

- 2) De afstand van de vorderingen aan de factormaatschappij wordt als volgt uitgedrukt.

400 Handelsdebiteuren (factor)	12.100	
aan 400 Handelsdebiteuren		12.100

- 3) De vorderingen worden op het afgesproken tijdstip door de factor voldaan, na afhouding van het factorloon (363 EUR, incl. 21 % btw), dat de vergoeding omvat voor enerzijds de inning en de debiteurenadministratie, en anderzijds voor de insolventiedekking.¹⁹

¹⁸ De factor zal echter geen uitkering doen indien de debiteur niet zou betalen wegens een andere reden dan insolventie (bv. een gebrek in het geleverde goed, de gepresteerde dienst stemt niet overeen met hetgeen werd overeengekomen, de leverancier heeft zelf zijn schulden niet betaald aan de afnemer, leverancier en debiteur voeren een proces tegen mekaar, de debiteur betaalt niet wegens overmacht).

¹⁹ Zie *supra*, voetnoot 16.

550 Kredietinstellingen: rekening-courant	11.737	
61 Diensten en diverse goederen	300	
411 Terug te vorderen btw	63	
aan 400 Handelsdebiteuren (factor)		12.100

E. Factoringovereenkomst met financiering, zonder insolventiedekking

Vaak verlenen factoringmaatschappijen voorschotten of financiering aan hun cliënten. Bij deze factoringvariant draagt de leverancier dus eigenlijk zijn vordering over aan de factor, die hiervoor een bedrag ter beschikking stelt zonder de vervaldag van de vordering af te wachten. Uit veiligheidsoverwegingen beperkt men dit meestal tot een percentage van de ingediende vorderingen. Het verschil met de totale vordering houdt de factor achter als waarborg voor de betaling door de leverancier van alle schulden die hij zou kunnen hebben t.o.v. de factor,²⁰ en wordt aan de leverancier betaald wanneer de debiteur zijn factuur heeft betaald.

1. VOORKEURSBENADERING

Via de techniek van financiering verkrijgt de onderneming van de factor een krediet dat uitgedrukt wordt via de passiefrekening 433 *Kredietinstellingen: Schulden in rekening-courant*.²¹ Doordat de vordering behouden blijft op de actiefzijde, geeft de onderneming aan dat zij ten aanzien van de factor verantwoordelijk blijft voor de goede uitvoering van de betalingsverbintenissen van de klant, niettegenstaande er reeds een betaling werd verricht door de factor aan de onderneming (*factoring met verhaal, recourse factoring*). Desgevallend geeft de onderneming in de toelichting aan dat de factor een bevoorrechte schuldeiser is.

Voorbeeld

- 1) Ten gevolge van meerdere verkopen ontstaan vorderingen op klanten voor een bedrag van 10.000 EUR (excl. 21 % btw).

400 Handelsdebiteuren	12.100	
aan 700 tot 707 Verkopen en dienstprestaties		10.000
451 Te betalen btw		2.100

- 2) De afstand van de vorderingen aan de factormaatschappij wordt als volgt uitgedrukt.

400 Handelsdebiteuren (factor)	12.100	
aan 400 Handelsdebiteuren		12.100

²⁰ Zie F. VAN REMOORTEL, *Factoring*, in *Recht voor de Onderneming*, 2e editie, 2008, III22-23.

²¹ E. DE LEMBRE, P. EVERAERT & JAN VERHOEYE, *Handboek Vennootschapsboekhouden*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 647-648; S. VAN CROMBRUGGE merkt evenwel op dat in dit geval geen sprake is van een zekere en vaststaande schuld, zie "Boekhoudkundige verwerking van factoring: ontwerpadvies CBN", *Balans* 2011, afl. 657, 4-6.

- 3) Bij ontvangst van de vorderingen stort de factor aan de onderneming het voorschot van 7.260 EUR²², verminderd met de discontokosten ten belope van 96,8 EUR (2 maanden, 8 % op 7.260 EUR).

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	7.163,2	
653 Discontokosten op vorderingen	96,8	
aan 433 Kredietinstellingen: Schulden in rekening-courant		7.260

- 4) Uit de afrekening van de factor blijkt dat 60 dagen later reeds 9.640 EUR door de factor ontvangen werd van de klanten. De factor maakt het verschil tussen het door hem ontvangen bedrag (9.640 EUR) en het reeds gestorte voorschot (7.260 EUR) over aan de onderneming, onder afhouding van het factorloon (121 EUR, incl. 21 % btw).

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	2.259	
433 Kredietinstellingen: Schulden in rekening-courant	7.260	
61 Diensten en diverse goederen	100	
411 Terug te vorderen btw bij aankopen	21	
aan 400 Handelsdebiteuren (factor)		9.640

- 5) De resterende vorderingen worden op het afgesproken tijdstip terug overgedragen aan de onderneming.

400 Handelsdebiteuren	2.460	
aan 400 Handelsdebiteuren (factor)		2.460

Bestaat er onzekerheid over de inning van de vorderingen, dan worden deze vorderingen (met inbegrip van het btw-bedrag) door de onderneming overgeboekt naar de rekening 407 *Dubieuze debiteuren* en wordt een passende waardevermindering geboekt.

2. ALTERNATIEVE BENADERING

De Commissie is van oordeel dat factoring met financiering en zonder risicodekking tevens op volgende wijze in de boekhouding van de onderneming kan worden verwerkt. Het voorschot dat door de factor aan de onderneming wordt verstrekt, wordt in dit geval afgeboekt van de vorderingsrekening 400 *Handelsdebiteuren (factor)*. Het feit dat de onderneming bij deze factoringvariant verantwoordelijk blijft voor de goede uitvoering van de betalingsverbintenissen van de klant, wordt in de boekhouding en de jaarrekening tot uitdrukking gebracht onder de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen.²³

²² De Commissie gaat bij deze hypothese ervan uit dat in dit geval de door de factor verstrekte voorschotten vrijgesteld zijn van btw.

²³ Zie J. ANTOINE, C. DENDAUW, R. DEHAN-MAROYE, *Traité de comptabilisation*, Brussel, De Boeck, 2011, 445.

Voorbeeld

- 1) Ten gevolge van meerdere verkopen ontstaan vorderingen op klanten voor een bedrag van 10.000 EUR (excl. 21 % btw).

400 Handelsdebiteuren		12.100	
	aan 700 tot 707 Verkopen en dienstprestaties		10.000
	451 Te betalen btw		2.100

- 2) De afstand van de vorderingen aan de factormaatschappij wordt als volgt uitgedrukt.

400 Handelsdebiteuren (factor)		12.100	
	aan 400 Handelsdebiteuren		12.100

- 3) Bij ontvangst van het voorschot van 7.260 EUR (verminderd met de discountkosten ten belope van 96,8 EUR) worden de vorderingen op de factor overeenstemmend afgeboekt.

550 Kredietinstellingen: rekening-courant		7.163,2	
653 Discountkosten op vorderingen		96,8	
	aan 400 Handelsdebiteuren (factor)		7.260

- 4) Het bedrag waarvoor de onderneming ten aanzien van de factor verantwoordelijk blijft voor de goede uitvoering van de betalingsverbintenissen van de klant wordt in de klasse 0 van het rekeningenstelsel geboekt en in de toelichting van de jaarrekening bij de “Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen” vermeld. Deze rekeningen worden tegengeboekt telkens uit afrekening van de factor blijkt dat er betalingen of retrocessies zijn.

040 Derden, houders in hun naam, maar ten bate en voor risico van de onderneming van goederen en waarden			
	aan 041 Goederen en waarden gehouden door derden in hun naam, maar ten bate en voor risico van de onderneming		

F. Factoringovereenkomst met financiering en insolventiedekking (old line factoring)

Bij deze factoringvariant financiert de factor de overgenomen vorderingen en neemt tevens het insolventierisico over.

1. VOORKEURSBENADERING

Voor zover de betalingen van de voorschotten effectief werden uitgevoerd door de factor en in de mate waarin door de factor het insolventierisico wordt gedragen, verdwijnen de handelsvorderingen uit de balans van de onderneming. Ook in dit geval neemt de onderneming alle lasten verbonden aan de financiering en insolventiedekking onmiddellijk in resultaat. De Commissie wenst evenwel nogmaals te wijzen op de burgerrechtelijke regels m.b.t. de cessie van schuldvorderingen die bepalen dat de schuldenaar tegen de factor alle verweermiddelen of excepties kan inroepen die zijn ontstaan vóór de tegenwerpelijkheid van de

overdracht.²⁴ Indien deze excepties succesvol werden ingeroepen, zal de factor zich op zijn beurt verhalen op de onderneming. In voorkomend geval zal door de onderneming in de toelichting melding moeten worden gemaakt van dit risico samen met het bedrag waarop dit van toepassing is op balansdatum.

Betreft de insolventiedekking niet de integraliteit van de vorderingen, dan kan de onderneming ten aanzien van de factor gedeeltelijk verantwoordelijk blijven voor de goede uitvoering van de betalingsverbindenissen van de klant. Dit zal het geval zijn wanneer het bedrag van de financiering meer bedraagt dan het gedeelte van de vordering dat gedekt wordt door de insolventiedekking. Er wordt bij de onderneming een schuld geboekt ten belope van het gedeelte van de ontvangen betalingen dat niet als definitief beschouwd kan worden, m.a.w. het gedeelte waarvoor de onderneming ten aanzien van de factor verantwoordelijk blijft voor de goede uitvoering van de betalingsverbindenissen van de klant.

In de twee onderstaande voorbeelden wordt enerzijds de situatie weergegeven waarbij de factor voor het volledige bedrag van het voorschot instaat voor het insolventierisico en anderzijds de situatie waarin voorschotten worden uitgekeerd die hoger zijn dan het gedeelte van de vordering dat gedekt wordt door de insolventiedekking.

Voorbeeld A

- 1) Ten gevolge van meerdere verkopen ontstaan vorderingen op klanten voor een bedrag van 10.000 EUR (excl. 21 % btw).

400 Handelsdebiteuren	12.100	
aan 700 tot 707 Verkopen en dienstprestaties		10.000
451 Te betalen btw		2.100

- 2) De afstand van de vorderingen aan de factormaatschappij wordt als volgt uitgedrukt.

400 Handelsdebiteuren (factor)	12.100	
aan 400 Handelsdebiteuren		12.100

- 3) Boeking bij betaling door de factor van een bedrag dat 25 % (3.025 EUR) bedraagt van het totale vorderingspakket. De factor draagt het insolventierisico ten belope van 75 % (9.075 EUR) van de vorderingen. Er dient geen schuld te worden geboekt in hoofde van de onderneming, aangezien het volledige bedrag van het door de factor betaalde bedrag gedekt wordt door de insolventiedekking, en de onderneming dus het risico op niet-betaling niet meer draagt. Om deze reden wordt het door de onderneming ontvangen bedrag ook niet als een voorschot beschouwd, maar als een definitieve betaling.

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	2.925	
653 Discontokosten op vorderingen	100	
aan 400 Handelsdebiteuren (factor)		3.025

²⁴ Artikel 1693 BW bepaalt immers dat hij die een schuldvordering verkoopt, moet instaan voor het bestaan daarvan ten tijde van de overdracht, zelfs wanneer deze zonder vrijwaring is geschied.

- 4) De klanten betalen op vervaldag aan de factor. De factor maakt het saldo over aan de onderneming, na afhouding van de reeds betaalde voorschotten. Ook het factorloon (363 EUR, incl. 21 % btw) wordt in mindering gebracht van het door de factor uitbetaalde bedrag.

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	8.712	
61 Diensten en diverse goederen	300	
411 Terug te vorderen btw	63	
	aan 400 Handelsdebiteuren (factor)	9.075

- 5) De klanten betalen niet op vervaldag. De factor draagt op het contractueel vastgelegde tijdstip de vorderingen terug over aan de onderneming. Tevens keert de factor aan de onderneming een bedrag van 5.687 EUR uit (insolventiedekking ten belope van 75 % van de vordering; voorschot van 3.025 EUR en factorloon van 363 EUR (incl. 21 % btw) in mindering gebracht).

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	5.687	
61 Diensten en diverse goederen	300	
411 Terug te vorderen btw	63	
400 Handelsdebiteuren	3.025	
	aan 400 Handelsdebiteuren (factor)	9.075

- 6) Wanneer op inventarisdatum onzekerheid bestaat over de inning van de vorderingen, worden de vorderingen (met inbegrip van het btw-bedrag) door de onderneming overgeboekt naar de rekening 407 *Dubieuze debiteuren* en wordt een passende waardevermindering geboekt.

Voorbeeld B

- 1) Ten gevolge van meerdere verkopen ontstaan vorderingen op klanten voor een bedrag van van 10.000 EUR (excl. 21 % btw).

400 Handelsdebiteuren	12.100	
	aan 700 tot 707 Verkopen en dienstprestaties	10.000
	451 Te betalen btw	2.100

- 2) De afstand van de vorderingen aan de factormaatschappij wordt als volgt uitgedrukt.

400 Handelsdebiteuren (factor)	12.100	
	aan 400 Handelsdebiteuren	12.100

- 3) Boeking bij betaling door de factor van een bedrag dat 50 % bedraagt van het totale vorderingenpakket. De factor neemt slechts ten belope van 25 % van de vorderingen (3.025 EUR) het insolventierisico op zich. Volgens de eerste benadering wordt de helft

van het ontvangen bedrag beschouwd als een definitieve betaling. Ten belope van de rest van het voorschot wordt door de onderneming een schuld geboekt.

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	6.050	
aan 400 Handelsdebiteuren (factor)		3.025
433 Kredietinstellingen: Schulden in rekening-courant		3.025

2. ALTERNATIEVE BENADERING

Conform de tweede benadering (zie *supra*) zal ook in het geval waarin het bedrag van de financiering meer bedraagt dan het gedeelte van de vorderingen dat gedekt wordt door de insolventiedekking, het volledige voorschot afgeboekt worden van de vorderingsrekening 400 *Handelsdebiteuren (factor)*. De onderneming dient het bedrag waarvoor zij ten aanzien van de factor verantwoordelijk blijft voor de goede uitvoering van de betalingsverbintenissen van de klant vervolgens op te nemen onder de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen.

In voorbeeld B zal de onderneming, bij betaling door de factor van een bedrag dat 50 % bedraagt van het totale vorderingspakket en waarbij de factor slechts ten belope van 25 % van de vorderingen (3.025 EUR) het insolventierisico op zich neemt, in dat geval boeken:

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	6.050	
aan 400 Handelsdebiteuren (factor)		6.050

In de rekeningen van de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen verricht de onderneming volgende boeking:

040 Derden, houders in hun naam, maar ten bate en voor risico van de onderneming van goederen en waarden		
aan 041 Goederen en waarden gehouden door derden in hun naam, maar ten bate en voor risico van de onderneming		

3. UNDISCLOSED FACTORING

Wanneer een factoringovereenkomst is afgesloten waarbij de factor instaat voor financiering en insolventiedekking, wordt tussen de onderneming en de factor vaak bijkomend overeengekomen dat de onderneming die de vorderingen overdraagt zelf verantwoordelijk blijft voor het beheer en de inning van de schuldvorderingen.

Deze werkwijze laat toe de debiteuren niet op de hoogte te brengen van de overdracht van de schuldvordering. Er vindt m.a.w. geen kennisgeving plaats aan de klant van de cessie van de schuldvordering. Men spreekt van *non-notification factoring* of *undisclosed factoring*. De klant blijft aan de onderneming betalen die dan in feite als lasthebber van de factor optreedt.

De vergoeding die door de factor aan de onderneming is verschuldigd voor deze dienst, wordt door de onderneming geboekt als een diverse bedrijfsopbrengst. Verder blijft de boekhoudkundige verwerking ongewijzigd.

» *Herstructureringskosten – Verwerking in de jaarrekening
(advies 2011/24)
Advies van 5 oktober 2011*

TREFWOORDEN

activering van de kosten opgenomen aan actiefzijde – activering van kosten – herstructureringskosten – uitzonderlijke afschrijving – voorziening

De herstructurering van de activiteiten van een onderneming kan aanzienlijke kosten met zich meebrengen.

Artikel 58, lid 2 van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen (KB W.Venn.) laat onder bepaalde voorwaarden toe dat de kosten aan de actiefzijde worden opgenomen, onder de oprichtingskosten (rubriek I aan de actiefzijde van de balans):

“Kosten die worden gemaakt in het kader van een herstructurering worden alleen dan onder de activa opgenomen, wanneer het gaat om welbepaalde kosten die verband houden met een ingrijpende wijziging in de structuur of de organisatie van de vennootschap en die kosten ertoe strekken een gunstige en duurzame invloed te hebben op de rentabiliteit van de vennootschap. In de toelichting moet worden verantwoord dat aan deze voorwaarden is voldaan. De herstructureringskosten die het karakter hebben van bedrijfskosten of van uitzonderlijke kosten worden geactiveerd door ze op zichtbare wijze in mindering te brengen van het totaal bedrag respectievelijk van de bedrijfskosten en van de uitzonderlijke kosten”.

De boeking op het actief van uitgaven in het kader van een herstructurering is slechts gerechtvaardigd voor zover:

1° het gaat om uitgaven met een uitzonderlijk karakter, die nauwkeurig zijn omschreven en die verband houden met een ingrijpende wijziging in de structuur of de organisatie van de onderneming;

2° deze uitgaven, naar het oordeel van het beheersorgaan van de onderneming, een blijvende en gunstige weerslag hebben op de rentabiliteit van de onderneming.

Herstructureringskosten kunnen van verschillende aard zijn: uitzonderlijke afschrijvingen, studiekosten, verhuizingskosten, opzeggingsvergoedingen, invoering van een (conventioneel) brugpensioenstelsel, kosten voor de herscholing van personeel, aankoop van nieuw materieel, voorzieningen voor kosten, enz. Ze worden volgens hun aard ten laste genomen, meestal in de hoedanigheid van uitzonderlijke kosten, bedrijfskosten of financiële kosten¹. Hun boeking aan de actiefzijde met de bedoeling ze te verdelen over latere boekjaren vindt plaats door ze

¹ Het zou hier financiële kosten betreffen die de vennootschap zou moeten maken in het kader van een substantiële aanpassing van haar structuur of haar organisatie en die een gunstige en duurzame invloed zouden hebben op de rentabiliteit van de vennootschap.

ondubbelzinnig en globaal in mindering te brengen van, respectievelijk, de uitzonderlijke kosten, de bedrijfskosten of de financiële kosten².

De uitstippeling van een afschrijvingsplan voor deze kosten moet rechtstreeks steunen op hun geschatte impact op de rentabiliteit van de onderneming. Aangezien het immers oprichtingskosten betreft, mag dit plan, overeenkomstig artikel 59 van het KB W.Venn., geen looptijd hebben die langer is dan vijf jaar.

De te verrichten boekingen kunnen als volgt geïllustreerd worden. Laten we, bij wijze van voorbeeld, ervan uitgaan dat een onderneming in het kader van een herstructurering van haar activiteiten, een afzonderlijke afschrijving van 1000 dient te boeken op een machine die zij besluit buiten gebruik te stellen, en dit om de boekwaarde van deze machine af te stemmen op haar waarschijnlijke realisatiewaarde (artikel 65 KB W.Venn.). Bovendien bedragen de te maken kosten voor het ontslag van werknemers (arbeiders) in totaal 675 en voor een studie van een consultancybureau met betrekking tot de herstructurering 100 (btw niet inbegrepen). Tevens dient de onderneming 200 (btw niet inbegrepen) te betalen voor bankkosten ten gevolge van een toegestane schuldherschikking. De onderneming beslist om deze kosten als herstructureringskosten op te nemen onder haar activa en om deze af te schrijven ten belope van 20 % per jaar.

De onderneming zal aanvankelijk overgaan tot de boeking van de kosten:

6602 Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa (toevoeging)	1.000	
aan 239 Installaties, machines en uitrusting – Geboekte afschrijvingen ³		1.000

6203 Bezoldigingen en andere directe sociale voordelen – Arbeiders	500	
621 Werkgeversbijdragen voor sociale verzekeringen	175	
aan 4530 Ingehouden voorheffing		130
454 Rijksdienst voor Sociale Zekerheid		240
455 Bezoldigingen		305

664-668 Andere uitzonderlijke kosten (studie)	100	
411 Terug te vorderen btw	21	
aan 440 Leveranciers		121

² Het algemeen rekeningstelsel bevat echter geen specifieke rekening voor deze activering (zoals de rekeningen 649 *Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)* en 669 *Uitzonderlijke kosten als herstructureringskosten opgenomen onder de activa (-)*, zie hierna). Artikel 58, tweede lid KB W.Venn. vereist namelijk dat deze kosten geactiveerd worden door ze op zichtbare wijze in mindering te brengen van het totaal bedrag respectievelijk van de bedrijfskosten en van de uitzonderlijke kosten. Net zoals de bedrijfskosten en de uitzonderlijke kosten, worden de financiële kosten opgenomen onder de activa door het crediteren van een 65X-rekening *Als herstructureringskosten geactiveerde financiële kosten (-)*. De Commissie voor Boekhoudkundige Normen zal de nodige initiatieven nemen om een rekening met deze benaming op te laten nemen in het algemeen rekeningstelsel opgenomen in de toelichting bij het koninklijk besluit van 12 september 1983 tot bepaling van de minimumindeling van een algemeen rekeningstelsel.

³ In voorkomend geval zal de buiten gebruik gestelde machine (met andere woorden, de verschillende bestanddelen van haar netto boekwaarde) overgeboekt worden naar rubriek 26 *Andere materiële vaste activa*.

650 Rente, commissie en kosten verbonden aan schulden	200	
411 Terug te vorderen btw	42	
aan 550 Kredietinstelling: rekening-courant		242

De opname van de kosten aan de actiefzijde wordt als volgt tot uitdrukking gebracht:

204 Herstructureringskosten	1.975	
aan 649 Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)		675
65(9) Als herstructureringskosten geactiveerde financiële kosten (-)		200
669 Uitzonderlijke kosten als herstructureringskosten opgenomen onder de activa (-)		1.100

De jaarlijkse afschrijving van de herstructureringskosten wordt als volgt opgenomen in de boekhouding:

6300 Afschrijvingen op oprichtingskosten (toevoeging)	395	
aan 204 Herstructureringskosten ⁴		395

Dit advies vervangt advies 123/1.

⁴ De afschrijvingen op oprichtingskosten (waaronder de herstructureringskosten) worden aan de creditzijde opgenomen van de desbetreffende rekeningen of ze maken deel uit van hun subrekeningen (bijlage bij het KB van 12 september 1983 tot bepaling van de minimumindeling van een algemeen rekeningstelsel, voetnoot 5).

» **Boekhoudkundige verwerking van een overschot aan broeikasgas-emissierechten door een onderneming die de nettomethode toepast (advies 2012/1)**
Advies van 11 januari 2012

TREFWOORDEN

activering van broeikasgasemissierechten – broeikasgasemissierechten – emissierechten – immateriële vaste activa – netto-methode – overschot van broeikasgasemissierechten

I. INLEIDING

1. In het kader van het bestaande CBN-advies 179/1 inzake de boekhoudkundige verwerking van broeikasgasemissierechten¹ werd de Commissie gevraagd naar de mogelijkheid voor ondernemingen om een overschot aan broeikasgasemissierechten uit te drukken in het actief van de onderneming wanneer deze onderneming overeenkomstig het CBN-advies 179/1 haar emissierechten boekhoudkundig verwerkt volgens de nettomethode.

2. In het advies 179/1 formuleerde de Commissie als aanbeveling aan de industriële ondernemingen² om voor de boekhoudkundige verwerking van broeikasgasemissierechten ofwel de brutomethode, ofwel de nettomethode toe te passen. Voor een uitgebreide bespreking van deze methoden verwijst de Commissie naar de tekst van het advies 179/1. Kort samengevat kan worden gesteld dat bij de brutomethode de door de ondernemingen toegevoegen of verkregen emissierechten op het ogenblik van toewijzing of verkrijging als immateriële vaste activa worden geboekt. Bij toepassing van de nettomethode daarentegen werd als uitgangspunt door de Commissie aangenomen dat het emissierechtensysteem niet leidt tot een vergroting of verkleining van het vermogen van de ondernemingen, omdat de toegevoegen of verkregen emissierechten enkel dienen om de ondernemingen in staat te stellen hun bedrijf voort te zetten. Op grond daarvan werd ervan uitgegaan dat de door de overheid kosteloos toegewezen emissierechten meestal overeenstemmen met de in te leveren rechten en dat het beroep op de markt voor de aan- of verkoop van emissierechten, marginaal zal zijn. Bijgevolg wordt de toewijzing of verkrijging van emissierechten in de nettomethode niet opgenomen aan de actiefzijde van de balans van de onderneming, en wordt hiervan enkel melding gemaakt in de toelichting bij haar jaarrekening. Enkel de aan- en verkopen van emissierechten worden geboekt als kost of opbrengst in de resultatenrekening.

3. De Commissie stelt echter vast dat een belangrijk aantal ondernemingen die de nettomethode toepassen op heden aanzienlijke overschotten aan emissierechten bezitten. Aan de Commissie werd dan ook gevraagd of deze overschotten aan emissierechten bij toepassing van de nettomethode alsnog op het actief van de balans kunnen worden uitgedrukt.

¹ *Bulletin CBN*, nr. 49, juni 2009, 33-46.

² Voor de definitie van de “industriële ondernemingen” in de zin van het advies 179/1 kan naar de tekst van het advies worden verwezen; zie ook *infra* in onderhavig advies onder hoofdstuk I. Toepassingsgebied.

II. TOEPASSINGSGBIED

4. Net als het advies 179/1 over de boekhoudkundige verwerking van broeikasgasemissierechten beperkt onderhavig advies zich tot de boekhoudkundige verwerking van emissierechten toegewezen aan of verkregen door industriële ondernemingen om reden van hun industrieel bedrijf³.

Bovendien is het advies ook beperkt tot die categorie van de industriële ondernemingen die ervoor geopteerd hebben de nettomethode toe te passen⁴. Ook de industriële ondernemingen die in de toelichting niet uitdrukkelijk hebben vermeld welke methode zij toepassen, maar die *de facto* de nettomethode hebben toegepast (door de toewijzing of verkrijging van de emissierechten niet als immaterieel vast actief te boeken) vallen onder de toepassing van onderhavig advies.

De Commissie wenst evenwel te benadrukken dat ze aanbeveelt de toepassing van de nettomethode te vermelden in de toelichting.

III. BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING VAN EEN OVERSCHOT AAN BROEIKASGAS-EMISSIERECHTEN BIJ TOEPASSING VAN DE NETTOMETHODE

5. De Commissie is van oordeel dat de boekhoudkundige verwerking van het overschot aan emissierechten bij ondernemingen die de nettomethode toepassen, afhangt van de economische bestemming van de emissierechten op balansdatum. Hierbij dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de situatie waarbij de onderneming de intentie heeft om het overschot aan emissierechten in eigen bezit aan te houden, dan wel of de onderneming de intentie heeft om het overschot aan emissierechten in het volgende boekjaar op een actieve markt te verkopen.

A. De onderneming behoudt het overschot van emissierechten en heeft dus niet de intentie om deze emissierechten te verkopen op een actieve markt

6. Wanneer de onderneming het overschot aan emissierechten binnen de onderneming aanhoudt en niet de intentie heeft om dit overschot te verkopen op een actieve markt voor de handel van emissierechten, dan dient de nettomethode overeenkomstig het bestendigheidsbeginsel onverminderd te worden toegepast. De onderneming kan het overschot aan emissierechten in dit geval niet alsnog gaan boeken onder de immateriële vaste activa van de onderneming⁵.

7. Overeenkomstig het CBN-advies 179/1 zal een eventuele latere verkoop van het overschot aan emissierechten in dit geval als opbrengst in de resultatenrekening moeten worden geboekt op het ogenblik van verkoop.

³ Ook wel de onderworpen ondernemingen genoemd.

⁴ In de brutomethode komt deze problematiek niet voor vermits de broeikasgasemissierechten daar meteen op het ogenblik van toewijzing of verkrijging als immaterieel vast actief worden geboekt.

⁵ Dit zou immers een *de facto* overstap betekenen van de netto- naar de brutomethode, hetgeen een onverantwoorde schending zou zijn van het bestendigheidsbeginsel.

B. De onderneming heeft de intentie om het overschot van emissierechten te verkopen op een actieve markt

8. Wanneer de onderneming daarentegen op balansdatum een overschot heeft aan emissierechten en zij de intentie heeft om deze rechten in het daarop volgende boekjaar te verkopen op een “actieve markt” voor emissierechten, dan is de Commissie van oordeel dat dit overschot aan rechten door de onderneming aan reële waarde kan worden geactiveerd onder de overlopende rekeningen. Deze intentie moet op balansdatum reeds een begin van uitvoering hebben, zoals een overeenstemmende beslissing van het bestuursorgaan.

9. Onder “actieve markt” meent de Commissie te moeten verstaan, de markt in dewelke volgende voorwaarden zijn vervuld:

- de verhandelde goederen op de markt zijn homogeen;
- er kunnen steeds op normale wijze kopers en verkopers worden gevonden; en
- de prijzen zijn beschikbaar voor het publiek.

Wanneer bijgevolg een onderneming op balansdatum van het jaar N heeft beslist het overschot aan emissierechten te verhandelen op een markt die aan bovenstaande voorwaarden voldoet, dan moet zij de opbrengst van die toekomstige verkoop toerekenen aan het resultaat van het jaar N via activering onder de overlopende rekening 491 *Verkrege n Opbrengsten*.

Boeking en

- Op inventarisdatum van boekjaar N (jaar van verkrijging van de emissierechten):

491 Verkrege n opbrengsten		X	
	aan 743 tot 749 Diverse bedrijfsopbrengsten		X

- Bij opening van het boekjaar N+1 (jaar van verkoop van de emissierechten):

743 tot 749 Diverse bedrijfsopbrengsten		X	
	aan 491 Verkrege n opbrengsten		X

- Bij verkoop van de emissierechten in het boekjaar N+1:

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant		X	
	aan 743-749 Diverse bedrijfsopbrengsten		X

» *De boekhoudkundige verwerking van toegekende voordelen bij het afsluiten van een huurovereenkomst (advies 2012/2) Advies van 11 januari 2012*

TREFWOORDEN

gratuïteiten – huurvoordelen – leasing

I. INLEIDING

1. Bij het onderhandelen van een nieuwe huurovereenkomst of de verlenging van een bestaande huurovereenkomst, voorziet de verhuurder soms voordelen die de huurder kan genieten bij afsluiting van de overeenkomst. Voorbeelden van dergelijke voordelen zijn: de betaling van een vergoeding bij het tekenen van de overeenkomst, het vergoeden door de verhuurder van door de huurder gemaakte kosten (zoals verhuiskosten, aanpassingen aan het vastgoed en opzegvergoedingen verbonden aan de bestaande huurovereenkomst). Het komt ook voor dat de huurder gedurende de eerste maanden van de nieuwe huurovereenkomst geen (“gratuïteiten”) of slechts een lagere huur dient te betalen.

II. WAARDERINGREGELS

A. Algemeen

2. Artikel 33, tweede lid van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen (hierna KB W.Venn.) vereist dat er rekening wordt gehouden met de kosten en de opbrengsten die betrekking hebben op het boekjaar of op voorgaande boekjaren, ongeacht de dag waarop deze kosten en opbrengsten worden betaald of geïnd, behalve indien de effectieve inning van deze opbrengsten onzeker is.

3. Verder stelt het bewuste artikel dat, wanneer de opbrengsten of de kosten in belangrijke mate worden beïnvloed door opbrengsten of kosten die aan een ander boekjaar moeten worden toegerekend, daarvan melding dient te worden gemaakt in de toelichting.

B. Boekhoudkundige verwerking

1. DE VERHUURDER

4. De voordelen aan de huurder worden verondersteld integraal deel uit te maken van de huurovereenkomst, ongeacht de aard, vorm of tijdstip van betalingen.

5. De verhuurder zal de totale kost verbonden aan de voordelen gedurende de huurperiode lineair (tenzij een andere systematische basis representatief is voor het tijds patroon volgens hetwelk het voordeel van het gehuurde actief afneemt) in resultaat opnemen als een vermindering van de huuropbrengsten. De Commissie is de mening toegedaan dat, gezien de huuropbrengsten en de toegekende voordelen hun oorsprong vinden in dezelfde contractuele overeenkomst, deze tevens vanuit een boekhoudkundig standpunt samen moeten verwerkt worden.

Voorbeeld

Bij het afsluiten van een huurovereenkomst biedt de verhuurder aan de huurder bij wijze van compensatie voor de gemaakte kosten gedurende de verhuis gratuïteiten aan. Dit voordeel houdt in dat de huurder gedurende de eerste twee maanden geen huur dient te betalen. De huurperiode bedraagt 3 jaren. Als gevolg van dit voordeel realiseert de huurder een besparing van 36.000 EUR.

Het voordeel zal als volgt boekhoudkundig worden verwerkt.

De huurovereenkomst heeft een looptijd van 36 maanden. De maandelijkse huur bedraagt normalerwijze 18.000 EUR. Gezien de gratuïteiten over de looptijd in resultaat zullen worden genomen, zal de verhuurder maandelijks slechts een opbrengst van 17.000 EUR in zijn resultatenrekening erkennen.

Gedurende de eerste twee maanden zal de verhuurder dus de volgende boeking verrichten:

491 Verkregen opbrengsten	17.000	
aan 744 Huuropbrengsten		17.000

Gedurende de daaropvolgende maanden zal de verhuurder maandelijks de volgende boeking verrichten:

550 Kredietinstellingen: rekening-courant	18.000	
aan 491 Verkregen opbrengsten		1.000
744 Huuropbrengsten		17.000

Indien de overeenkomst vroegtijdig zou worden ontbonden, wordt het saldo van de overlopende rekening onmiddellijk als periodekost erkend.

2. DE HUURDER

6. De huurder zal de opbrengst verbonden aan de voordelen gedurende de huurperiode lineair (tenzij een andere systematische basis representatief is voor het tijdspatroom volgens hetwelk het voordeel van het gehuurde actief afneemt) in resultaat boeken als een vermindering van de huurkosten. De Commissie is de mening toegedaan dat, gezien de huurkosten en de verkregen voordelen hun oorsprong vinden in dezelfde contractuele overeenkomst, deze tevens vanuit een boekhoudkundig standpunt samen moeten verwerkt worden.

7. Andere kosten die werden gemaakt als gevolg van het aangaan van de huurovereenkomst (bijvoorbeeld opzegvergoedingen, verhuiskosten of aanpassingen aan het vastgoed) en die betrekking hebben op het boekjaar of op voorgaande boekjaren zullen in overeenstemming met artikel 33 van het KB W.Venn. gedurende het boekjaar in de resultatenrekening worden verwerkt.

Voorbeeld

Bij het afsluiten van een huurovereenkomst biedt de verhuurder aan de huurder, bij wijze van compensatie voor de gemaakte kosten gedurende de verhuis, gratuïteiten aan. Dit voordeel houdt in dat de huurder gedurende de eerste twee maanden geen huur dient te betalen. De huurperiode bedraagt 3 jaren. Als gevolg van dit voordeel realiseert de huurder een besparing van 36.000 EUR.

Het voordeel zal als volgt boekhoudkundig worden verwerkt.

De huurovereenkomst heeft een looptijd van 36 maanden. De maandelijkse huur bedraagt normalerwijze 18.000 EUR. Gezien de gratuïteiten over de looptijd in resultaat zullen worden genomen, zal de huurder maandelijks slechts een kost van 17.000 EUR in zijn resultatenrekening boeken.

Gedurende de eerste twee maanden zal de huurder dus de volgende boeking verrichten:

610 Huur en huurlasten	17.000	
aan 492 Toe te rekenen kosten		17.000

Gedurende de daaropvolgende maanden zal de huurder maandelijks de volgende boeking verrichten:

610 Huur en huurlasten	17.000	
492 Toe te rekenen kosten	1.000	
aan 550 Kredietinstellingen: rekening-courant		18.000

Indien de overeenkomst vroegtijdig zou worden ontbonden, wordt het saldo van de overlopende rekening onmiddellijk als opbrengst van de periode erkend.

» *De boekhoudkundige verwerking van aandelenoptieplannen
(advies 2012/3)
Advies van 11 januari 2012*

TREFWOORDEN

aandelenopties – optiewet

I. INLEIDING

1. Door de Wet van 26 maart 1999 betreffende het Belgisch actieplan voor de werkgelegenheid 1998 en houdende diverse bepalingen¹ (hierna: de Optiewet) zijn aandelenopties als vergoeding voor arbeidsprestaties volop in de belangstelling gekomen.

De uitgifte van aandelenopties biedt de ondernemingen een instrument om bekwame en dynamische medewerkers aan te trekken en om hun personeel te motiveren². Zij maakt het bovendien mogelijk de medewerkers meer bij het succes van de onderneming te betrekken³.

Voor de uitwerking van een dergelijk aandelenoptieplan zal de onderneming gebruik maken van *opties* of *warranten*. In dit advies zal de Commissie enkel de boekhoudkundige verwerkingwijze analyseren voor de toekenning van opties, die een levering van bestaande aandelen tot gevolg hebben, en die binnen de bepalingen van de Optiewet vallen.

2. Een **aandelenoptie** is een verkoopbelofte waarbij de uitgever er zich toe verbindt aandelen te verkopen tegen een op het ogenblik van de uitgifte van de optie bepaalde prijs. Een onderscheid wordt gemaakt tussen een call-optie en een put-optie.

Een call-optie geeft de houder het recht om gedurende een periode of op een welbepaald ogenblik een bepaalde hoeveelheid aandelen tegen een vooraf vastgestelde prijs (de uitoefenprijs) te kopen. De verkoper verbindt er zich toe de overeengekomen hoeveelheid aandelen tegen de uitoefenprijs te leveren als de houder zijn recht wenst uit te oefenen.

Een put-optie geeft aan de houder het recht om over te gaan tot de verkoop van een bepaalde hoeveelheid aandelen tegen een overeengekomen prijs en verplicht de koper die te kopen.

In het kader van de werkgever-werknemer relatie zal er in hoofde van de werknemer een call-optie bestaan. De verkoopbelofte van de werkgever zal de werknemer ertoe aanzetten om aandeelhouder in de vennootschap-werkgever te worden.

3. Het verkrijgen van een optie wordt vaak gekoppeld aan zogenaamde prestatiegerelateerde opschortende voorwaarden⁴, bijvoorbeeld een minimale periode van tewerkstelling. De periode waarbinnen deze voorwaarden moeten vervuld worden, wordt binnen de internationale financiële rapporteringspraktijk de “*vesting periode*” genoemd. Vanaf het ogenblik dat de opties *gevested* zijn, zijn deze verworven en kunnen deze uitgeoefend worden binnen de uitoefenperiode. Het is mogelijk dat de uitoefenperiode niet onmiddellijk aansluit op de

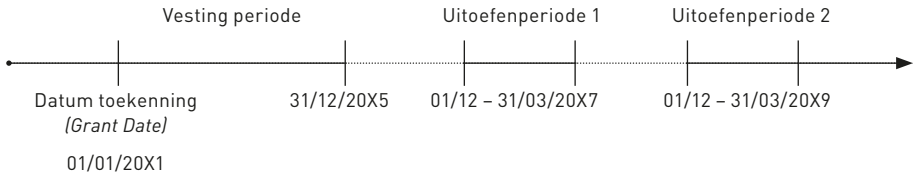
¹ Artikelen 41 tot 47 van de Wet van 26 maart 1999 betreffende het Belgisch actieplan voor de werkgelegenheid 1998 en houdende diverse bepalingen, BS 1 april 1999.

² SHLEIFER, A. & VISHNY, R.W., A survey of Corporate Governance, *Journal of Finance* 1997, Vol. 52 Issue 2, 737-783.

³ HANLON, M., RAJGOPAL, S. & SHELVIN, T.J., Are Executive Stock Options Associated with Future Earnings?, *Journal of Accounting and Economics* 2003, 36, 3-43.

⁴ HULL, J., *Options, Futures and Other Derivatives Seventh Edition*, Pearson Prentice Hall, 2009, 312.

“*vesting periode*” maar een tijdspanne wordt voorzien waarbinnen de opties niet kunnen uitgeoefend worden ook al werden deze na de “*vesting periode*” reeds definitief verworven. Tevens kunnen verschillende uitoefenperiodes voorzien worden. Deze verschillende perioden worden in het volgende schema geïllustreerd:

II. DE UITGIFTE VAN AANDELENOPTIES

4. De Optiewet stelt ondermeer dat de begunstigden alle personen zijn die direct of indirect bij de werking van een onderneming betrokken zijn en opties kunnen ontvangen wegens of naar aanleiding van de beroepswerkzaamheid⁵. Dit betekent dat zowel werknemers, bedrijfsleiders als zelfstandigen onder het toepassingsgebied vallen⁶.

5. Daarnaast definieert de Optiewet een aandelenoptie als het recht om, gedurende een welbepaalde termijn, een bepaald aantal aandelen aan te kopen of, naar aanleiding van de verhoging van het kapitaal van een vennootschap op een bepaald aantal aandelen in te schrijven, tegen een vastgestelde of een nog vast te stellen prijs⁷.

Uit deze omschrijving kunnen we derhalve afleiden dat enkel de opties met een levering van aandelen effectief in aanmerking komen (de zogenaamde “in eigenvermogensinstrumenten afgewikkelde, op aandelen gebaseerde betalingstransacties” of “*equity settled*”). Opties die niet gepaard gaan met een levering van aandelen en bijgevolg kwalificeren voor een zogenaamde “in geldmiddelen afgewikkelde, op aandelen gebaseerde betalingstransacties” of “*cash settlement*” vallen dus niet binnen het toepassingsgebied van de Optiewet.

6. Aandelenopties, toegekend in het kader van de Optiewet worden doorgaans ten kosteloze titel toegekend aan de begunstigden.

De voornaamste karakteristieken van deze toegekende aandelenopties zijn vanuit een economisch standpunt de volgende:

A. De erkenning als kost⁸

7. De Commissie is van oordeel dat ondernemingen, dewelke gebruik maken van aandelenopties, inherent worden blootgesteld aan het toekomstige prijsverschil dat ontstaat tussen de uitoefenprijs van de optie en de beurskoers (voor genoteerde aandelen op een gereglementeerde of een niet-gereglementeerde markt) of reële waarde (voor niet-genoteerde aandelen) van het onderliggend aandeel op het ogenblik van de uitoefening van de optie. Daarnaast

⁵ *Gedr. St.* Senaat 1998-99, Verslag namens de Commissie voor Financiën en de Economische aangelegenheden, 1282/4, 10.

⁶ *Parl. St.* Kamer 1998-99, wetsontwerp Belgisch Actieplan, 1912/8, 7-8.

⁷ Art. 41, 3°, Optiewet

⁸ De Commissie wenst de lezer erop te wijzen dat zij geen uitspraak doet over de fiscale behandeling van de voorziening gerelateerd aan een optieplan.

meent de Commissie te kunnen stellen dat dit toekomstig prijsverschil reeds in het jaar van de toekenning van de opties zal aanleiding geven tot een boekhoudkundige registratie.

De kost, zijnde het toekomstig prijsverschil bij uitoefening, zal worden geregistreerd op de rekening 637 *Voorzieningen voor andere risico's en kosten*. Artikel 50 KB W. Venn. e.v. bepaalt immers dat een voorziening⁹ voor risico's en kosten dient te worden erkend voor het dekken van kosten die op de balansdatum waarschijnlijk of zeker zijn, doch waarvan het bedrag niet vaststaat. De inschatting van deze toekomstige kost is een bevoegdheid die toekomt aan het bestuursorgaan van de vennootschap.

8. Daarnaast bevestigt de Commissie in haar advies 173/1 *Overschakeling op de euro: boek-houdrechtelijke aspecten*¹⁰ dat alle opbrengsten en kosten van het boekjaar of van de voorgaande boekjaren (ingeval niet in voorgaande boekjaren in resultaat genomen), worden uitgedrukt in de resultatenrekening van het boekjaar (respectievelijk onder de opbrengsten en de kosten); anderzijds mogen opbrengsten en kosten van latere boekjaren niet aan het lopende boekjaar worden toegerekend; zij moeten worden verbonden aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

9. In tegenstelling tot de erkenning als kost bestaan er tevens indekkingsstrategieën dewelke conform de principes van advies 2010/12 *De toepassing van de algemene boekhoudprincipes op afgeleide financiële instrumenten*¹¹ dienen te worden verwerkt (bv. de aankoop van identieke call-opties die een effectieve dekking beogen).

Daarenboven zou een vennootschap ook kunnen opteren zich in te dekken door eigen aandelen voorafgaandelijk in te kopen dewelke dan op het ogenblik van het lichten van de optie kunnen aangeboden worden aan de optiehouder.

De Commissie wenst erop te wijzen dat indien een onderneming een dergelijk financieel instrument heeft aangekocht of een dergelijke inkoop voltrokken heeft, er geen voorziening mag worden aangelegd voor het gedeelte van de optiekosten dat effectief gedekt is¹².

10. De Commissie werkt in hetgeen volgt een financieel economische benadering uit, op basis van de verwachte koers of verwachte reële waarde op het eerste moment van mogelijke uitoefening (paragraaf b); en daarnaast een benadering, op basis van de werkelijke beurskoers of reële waarde per balansdatum (paragraaf c).

B. Financieel-economische benadering op basis van de verwachte koers of verwachte reële waarde op het eerste moment van mogelijke uitoefening

11. In hetgeen volgt gaat de Commissie ervan uit dat de onderneming-toekenner consistent gebruik maakt van een algemeen aanvaarde methodologie dewelke courant wordt toegepast voor de bepaling van de verwachte koers of verwachte reële waarde van het onderliggend aandeel, rekening houdend met de aard van de activiteiten van de toekennende onderneming.

12. De Commissie is van oordeel, het voorzichtigheidsbeginsel indachtig, dat een beursgenoteerde onderneming (genoteerd op een gereglementeerde of een niet-gereglementeerde markt) op de datum van toekenning van de opties een inschatting dient te maken van het verschil

⁹ De Commissie acht het nuttig in deze context te verwijzen naar de beginselen van haar advies 107/7 *Risico's en verliezen waarvan de waardering aleatoir is*.

¹⁰ *Bulletin CBN*, nr. 37, januari 1997, 4-24.

¹¹ *Bulletin CBN*, nr. 55, november 2010, 31-39.

¹² De Commissie wenst zich in dit Advies niet uit te spreken omtrent de vennootschapsrechtelijke aspecten n.a.v. een inkoop van eigen aandelen ter dekking van de kostprijs van een optieplan.

tussen de verwachte beurskoers van de onderliggende aandelen op het eerste moment van mogelijke uitoefening en de vastgestelde uitoefenprijs van de opties. Dit betekent dat, indien op datum van toekenning, of later op elke balansdatum, de uitoefenprijs van de opties zich beneden de verwachte beurskoers van het onderliggende aandeel op het eerste moment van mogelijke uitoefening bevindt (m.a.w. voor zover zij “*in the money*” zijn), er een voorziening voor het prijsverschil dient te worden opgebouwd, gespreid over de periode tussen het moment van toekenning van de opties en het eerste moment van mogelijke uitoefening.

13. De proratering wordt toegepast om de evolutie van de verwachte koers bij uitoefening aan elk jaar tussen het moment van toekenning en het eerste moment van mogelijke uitoefening, toe te wijzen.

14. Deze voorziening vertegenwoordigt m.a.w. de bij uitoefening te realiseren minderwaarde bij verkoop van de aandelen, zijnde het verschil tussen de uitoefenprijs van de opties en de marktprijs van de onderliggende aandelen, dewelke de werkgever al dan niet reeds fysiek in haar bezit heeft.

15. Indien de verwachte beurskoers van het onderliggend aandeel op het eerste moment van mogelijke uitoefening, bij de toekenning of daaropvolgend, lager is dan de uitoefenprijs van de optie, dan zal de uitoefening van laatstgenoemde normaliter niet plaatsvinden. Derhalve is de aanleg van een voorziening niet mogelijk (m.a.w. de opties zijn dan “*out of the money*”).

16. Voor wat betreft de niet-beursgenoteerde ondernemingen, zal de waarde worden vastgesteld in functie van de verwachte reële waarde¹³ van het onderliggend aandeel bij verwachte uitoefening op het ogenblik van de toekenning van de opties. Dit betekent dat, indien de opties “*in the money*” zijn, een voorziening wordt opgebouwd, gespreid over de periode tussen het moment van toekenning van de opties en het eerste moment van mogelijke uitoefening, voor het verschil tussen de uitoefenprijs van de opties en de verwachte reële waarde van de onderliggende aandelen bij het eerste moment van mogelijke uitoefening. Ook bij deze ondernemingen, is de aanleg van een voorziening om dezelfde reden uitgesloten indien de verwachte reële waarde van het aandeel op het eerste moment van mogelijke uitoefening, bij de toekenning van de optie of daaropvolgend, lager is dan de uitoefenprijs van de optie.

17. Op iedere balansdatum zal de toekennende onderneming de aangelegde voorziening toetsen aan de op dat ogenblik verwachte beurskoers van het onderliggend aandeel op het eerste moment van mogelijke uitoefening (voor genoteerde ondernemingen) of verwachte reële waarde van het onderliggend aandeel (voor niet-genoteerde ondernemingen) op het eerste moment van mogelijke uitoefening in relatie tot de uitoefenprijs van de optie, gecorrigeerd voor de wijziging in de populatie van de genietters (bijvoorbeeld naar aanleiding van vertrek van een aantal personeelsleden wiens rechten dan ophouden te bestaan).

De toepassing van de benadering op basis van de verwachte koers of verwachte reële waarde op datum van uitoefening zal ondernemingen noodzaken om deze verwachte koers of verwachte reële waarde periodiek, en minimaal op elke balansdatum, te herzien met de op dat ogenblik geldende assumpties qua koers- of reële waarde-inschatting. De Commissie is dan ook de mening toegedaan dat deze benadering slechts kan praktisch toegepast worden indien de verwachte koers of verwachte reële waarde op het eerste moment van mogelijke uitoefening betrouwbaar kan worden bepaald.

¹³ In dit verband stelt artikel 43, § 4, 2° van de Optiewet dat de reële waarde van het onderliggend aandeel wordt vastgesteld door de onderneming die de optie aanbiedt, op eensluidend advies van de commissaris van de vennootschap die de aandelen uitgeeft waarop de optie betrekking heeft, of, als in die vennootschap geen commissaris is, door een bedrijfsrevisor of een accountant die door die vennootschap wordt aangewezen, zonder dat die waarde lager is dan de boekwaarde van de aandelen.

18. Het gehanteerde waarderingsmodel dient dan ook haar effectiviteit te hebben aangetoond op basis van historische analyses tussen de verwachte koers of verwachte reële waarde en de werkelijke koers of reële waarde.

19. Daarnaast heeft de toepassing van deze benadering ook tot gevolg dat de onderneming per betrokken personeelslid of groepering van personeelsleden met gelijklopende karakteristieken, de verwachte beurskoers of reële waarde op het eerste moment van mogelijke uitoefening dient in te schatten voor elk personeelslid of populatie van personeelsleden met gelijklopende karakteristieken.

20. De Commissie vestigt de aandacht op het feit dat het voorspellen van een toekomstige koers of verwachte reële waarde in de meeste gevallen eerder complex is, en de werkelijke koers of reële waarde significant kan verschillen van de geschatte koers of verwachte reële waarde.

C. De erkenning van de kost op basis van de effectieve beurskoers of reële waarde per balansdatum

21. Naast de eerste benadering, is de Commissie de mening toegedaan dat een tweede methodiek op basis van de effectieve beurskoers (voor genoteerde ondernemingen op gereguleerde of niet-gereguleerde markten) of reële waarde (voor niet-genoteerde ondernemingen) per balansdatum, eveneens justifybaar is.

Daar bij de toepassing van deze methode, de werkelijke beurskoers of reële waarde van het onderliggend aandeel op balansdatum wordt vergeleken met de uitoefenprijs van de optie is er geen proratering vereist. Daar de tweede benadering een vaststaande beurskoers of reële waarde als uitgangspunt heeft, dient elk jaar een aanpassing te worden doorgevoerd naar de actueel geldende koers of reële waarde per balansdatum.

22. De onderneming-toekenner dient dan onder deze benadering enkel een inschatting te maken van de verwachte rententiegraad van de betrokken genietters voor de tijdspanne tussen het moment van de toekenning en het eerste moment van mogelijke uitoefening van de opties.

Uitgewerkt voorbeeld

Op 1 januari 20X1 kent de NV XYZ, beursgenoteerd, 100 opties toe aan 5 kaderleden (of elk 20 opties). Eén optie geeft recht op één aandeel. De uitoefenprijs van de opties wordt vastgelegd op 12 EUR per aandeel.

Het recht tot uitoefening van deze opties ontstaat indien de kaderleden in dienst blijven voor een periode van 5 opeenvolgende jaren na toekenning van de opties (*vesting periode*).

Echter, nadat de opties *gevested* zijn, kunnen deze pas in de eerste jaarhelft van 20X8 uitgeoefend worden.

De beurskoers van het onderliggende aandeel en de verwachte uitoefeningsgraad evolueren als volgt per respectievelijke balansdatum:

	Beurskoers	Verwachte uitoefeningsgraad
31 december 20X1	14 EUR	70 %
31 december 20X2	17 EUR	75 %
31 december 20X3	18 EUR	80 %
31 december 20X4	16 EUR	70 %

	Beurskoers	Verwachte uitoefeningsgraad
31 december 20X5	17 EUR	75 %
31 december 20X6	18 EUR	80 %
31 december 20X7	19 EUR	95 %
Eerste jaarthelft 20X8	20 EUR	

In de loop van 20X5 en 20X7 heeft telkens één kaderlid de onderneming verlaten. Gedurende de eerste jaarthelft van 20X8 oefenen de drie overblijvende kaderleden hun opties uit.

BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING OP 31 DECEMBER 20X1:

De beurskoers van het onderliggend aandeel bedraagt 14 EUR per 31 december 20X1, ofwel 2 EUR hoger dan de uitoefenprijs van de opties, zijnde 12 EUR.

5 kaderleden verkregen 100 opties, echter de ondernemingsleiding verwacht dat uiteindelijk slechts 70% zal worden uitgeoefend waardoor er per 31 december 20X1 een voorziening voor 140 EUR dient te worden aangelegd (100 opties x 70% x 2 EUR).

6370 Voorzieningen voor andere risico's en kosten - Toevoeging	140	
aan 163-165 Voorziening voor overige risico's en kosten		140

BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING OP 31 DECEMBER 20X2:

De beurskoers van het onderliggend aandeel bedraagt 17 EUR per 31 december 20X2, ofwel 5 EUR hoger dan de uitoefenprijs van de opties, zijnde 12 EUR.

De voorziening op balansdatum wordt dan ook als volgt berekend: 100 opties x 75% x 5 EUR = 375 EUR. Per 31 december 20X1 werd er reeds een voorziening aangelegd ten belope van 140 EUR waardoor er per 31 december 20X2 nog 235 EUR additioneel dient te worden voorzien:

6370 Voorzieningen voor andere risico's en kosten - Toevoeging	235	
aan 163-165 Voorziening voor overige risico's en kosten		235

BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING OP 31 DECEMBER 20X3:

De beurskoers van het onderliggend aandeel bedraagt 18 EUR per 31 december 20X3, ofwel 6 EUR hoger dan de uitoefenprijs van de opties, zijnde 12 EUR.

De voorziening op balansdatum wordt dan ook als volgt berekend: 100 opties x 80% x 6 EUR = 480 EUR. Per 31 december 20X2 werd er reeds een voorziening aangelegd ten belope van 375 EUR waardoor er per 31 december 20X2 nog 105 EUR additioneel dient te worden voorzien:

6370 Voorzieningen voor andere risico's en kosten - Toevoeging	105	
aan 163-165 Voorziening voor overige risico's en kosten		105

BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING OP 31 DECEMBER 20X4 :

De beurskoers van het onderliggend aandeel bedraagt 16 EUR per 31 december 20X4, ofwel 4 EUR hoger dan de uitoefenprijs van de opties, zijnde 12 EUR.

De voorziening op balansdatum wordt dan ook als volgt berekend: $100 \text{ opties} \times 70 \% \times 4 \text{ EUR} = 280 \text{ EUR}$. Per 31 december 20X3 werd er reeds een voorziening aangelegd ten belope van 480 EUR waardoor er per 31 december 20X4 een terugname van 200 EUR dient te worden geregistreerd:

163-165 Voorzieningen voor risico's en kosten	200	
aan 6371 Voorziening voor risico's en kosten – Terugneming		200

BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING OP 31 DECEMBER 20X5:

Gezien er tijdens het boekjaar één van de kaderleden de onderneming heeft verlaten, wordt de voorziening op balansdatum voor de resterende 4 optiehouders dan ook als volgt berekend: $80 \text{ opties} \times 75 \% \times 5 \text{ EUR} = 300 \text{ EUR}$. Per 31 december 20X4 werd er reeds een voorziening aangelegd ten belope van 280 EUR waardoor er per 31 december 20X5 nog 20 EUR additioneel dient te worden voorzien¹⁴:

6370 Voorzieningen voor andere risico's en kosten – Toevoeging	20	
aan 163-165 Voorziening voor overige risico's en kosten		20

BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING OP 31 DECEMBER 20X6 :

De beurskoers van het onderliggend aandeel bedraagt 18 EUR per 31 december 20X6, ofwel 6 EUR hoger dan de uitoefenprijs van de opties, zijnde 12 EUR.

De voorziening op balansdatum wordt dan ook als volgt berekend: $80 \text{ opties} \times 80 \% \times 6 \text{ EUR} = 384 \text{ EUR}$. Per 31 december 20X5 werd er reeds een voorziening aangelegd ten belope van 300 EUR waardoor er per 31 december 20X6 nog 84 EUR additioneel dient te worden voorzien:

6370 Voorzieningen voor andere risico's en kosten – Toevoeging	84	
aan 163-165 Voorziening voor overige risico's en kosten		84

BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING OP 31 DECEMBER 20X7:

Gezien er tijdens het boekjaar één van de kaderleden de onderneming heeft verlaten, wordt de voorziening op balansdatum voor de resterende 3 optiehouders dan ook als volgt berekend: $60 \text{ opties} \times 95 \% \times 7 \text{ EUR} = 399 \text{ EUR}$. Per 31 december 20X6 werd er reeds een voorziening aangelegd ten belope van 384 EUR waardoor er per 31 december 20X7 nog 15 EUR additioneel dient te worden voorzien:

6370 Voorzieningen voor andere risico's en kosten – Toevoeging	15	
aan 163-165 Voorziening voor overige risico's en kosten		15

¹⁴ De uitoefeningsgraad per 31 december 20X5 wordt niet enkel aangepast naar aanleiding van het vertrek van het ene personeelslid, maar is tevens aangepast naar aanleiding van de verwachte uitoefeningsprobabiliteit van de resterende genietters.

LICHTING VAN DE OPTIES DOOR DE OPTIEHOUDER IN 20X8

Gedurende de uitoefenperiode in 20X8 beslissen de optiehouders hun opties te lichten. De beurskoers op dat ogenblik bedraagt 20 EUR. De onderneming verwerkt dit boekhoudkundig op de volgende manier:

Aankoop van de onderliggende aandelen:

50 Eigen aandelen	1.200 ¹⁵	
aan 550 Kredietinstellingen: rekening-courant		1.200

Verkoop van de aandelen aan de optiehouders n.a.v. het lichten van zijn optie:

550 Kredietinstellingen: rekening-courant	720 ¹⁶	
652 Minderwaarde op de realisatie van vlottende activa	480	
aan 50 Eigen aandelen		1.200

Besteding daartoe aangelegde voorziening:

163-165 Voorzieningen voor risico's en kosten	399	
aan 6371 Voorziening voor risico's en kosten – Besteding		399

Bij uitoefening bestaat er bijgevolg een netto-kost voor de onderneming van 81 EUR. Deze ontstaat uit het verschil tussen de aangelegde voorziening met betrekking tot de gelichte opties (de aangelegde voorziening bedraagt op dat moment 399 voor 60 opties) enerzijds, en de minderwaarde bij verkoop van de door de onderneming ingekochte aandelen anderzijds.

In het uitgewerkte voorbeeld zou de NV XYZ ervoor kunnen opteren zich in te dekken door bijvoorbeeld eigen aandelen voorafgaandelijk in te kopen of een financieel instrument aan te kopen dat een effectieve dekking beoogt.

De Commissie wenst er nogmaals op te wijzen dat indien een onderneming een dergelijke indekking voltrokken heeft, er geen voorziening mag worden aangelegd voor het gedeelte van de optiekosten dat effectief gedekt is.

¹⁵ [20 aandelen x 20 EUR (beurskoers onderliggend aandeel)] x 3 optiehouders.

¹⁶ [20 opties x 12 EUR (uitoefenprijs opties)] x 3 optiehouders.

» *De boekhoudkundige verwerking van de inbeslagname in hoofde van de beslagen schuldenaar (advies 2012/4) Advies van 11 januari 2012*

TREFWOORDEN

beslag – bewarend beslag – inbeslagname – kantonnement – niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen – uitvoerend beslag

I. INLEIDING

1. Luidens de artikelen 7 en 8 van de Hypotheekwet is de schuldenaar gehouden zijn verbintenissen na te komen, *onder verband van* al zijn goederen, hetzij roerende, hetzij onroerende, zowel tegenwoordige als toekomstige, waarbij de goederen van deze laatste strekken tot gemeenschappelijke waarborg voor zijn schuldeisers.¹

Uit deze verplichting vloeit het recht voort voor een schuldeiser om beslag te laten leggen op een goed van zijn schuldenaar, hetzij om het te beschermen tegen bepaalde handelingen van de schuldenaar (bewarend beslag), hetzij om het te verkopen en zich de opbrengst daarvan toe te eigenen (uitvoerend beslag). Naar het object van het beslag onderscheidt men hoofdzakelijk het roerend beslag², het onroerend beslag³ en het beslag onder derden.⁴

2. De Commissie voor Boekhoudkundige Normen behandelt in dit advies de boekhoudkundige gevolgen van het bewarend en het uitvoerend beslag in hoofde van de beslagen schuldenaar.

II. BEWAREND BESLAG

A. Algemene kenmerken

3. Het bewarend beslag wordt geregeld door het artikel 1413 e.v. van het Gerechtelijk Wetboek en heeft tot doel het geheel of een deel van de goederen van een onderneming onbeschikbaar⁵ te maken, teneinde deze goederen te vrijwaren van enige ontvreemding ervan door de onderneming.⁶

Eenzijds brengt het bewarend beslag geen onteigening van de schuldenaar met zich mee.⁷ Het beslagen voorwerp blijft in het bezit van de onderneming die er het genot van behoudt en die er de vruchten van mag blijven plukken.⁸

¹ Artikel 7 en 8 van de Hypotheekwet.

² Artikel 1422 t.e.m. 1428 Ger.W. en artikel 1499 t.e.m. 1528 Ger.W.

³ Artikel 1429 t.e.m. 1444 Ger.W. en artikel 1560 t.e.m. 1626 Ger.W.

⁴ Artikel 1445 t.e.m. 1460 Ger.W. en artikel 1539 t.e.m. 1544 Ger.W.

⁵ De beschikkingsonbevoegdheid van de debiteur houdt in dat hij het goed dat het voorwerp uitmaakt van een bewarend beslag niet meer kan verkopen, in pand geven, of er een hypotheek op vestigen; E. DIRIX, *Beslagrecht. Kort begrip van het beslag- en executierecht*, Acco, Leuven, 2010, p. 57.

⁶ M. GREGOIRE, *Théorie générale du concours des créanciers en droit belge*, Brussel, Bruylant, 1992, p. 378-381; DE LEVAL, *Traité des saisies*, Fac. Droit Liège, 1988, p. 10.

⁷ Artikel 1443 Ger.W.; M. GREGOIRE, *Théorie générale du concours des créanciers en droit belge*, Brussel, Bruylant, 1992, p. 381.

⁸ E. DIRIX, *Beslagrecht. Kort begrip van het beslag- en executierecht*, Acco, Leuven, 2010, p. 57; GREGOIRE, *Théorie générale du concours des créanciers en droit belge*, p.381.

Anderzijds doet het bewarend beslag geen enkel voorrecht ontstaan in hoofde van de beslagleggende schuldeiser op het vermogen van de beslagen onderneming.⁹ Evenmin maakt het bewarend beslag een voorafgaande voorwaarde uit voor een gedwongen tenuitvoerlegging.¹⁰

4. De schuldenaar lastens wie bewarend beslag is gelegd, heeft het recht om het beslagene te bevrijden of het beslag te verhinderen door over te gaan tot kantonnement van de oorzaak van het beslag.¹¹ Dit kantonnement bevrijdt het beslagene en heft de onbeschikbaarheid van het in beslag genomen goed op, doordat de gekantonneerde bedragen in de plaats worden gesteld van het in beslag genomen goed.¹² Werd het beslag gelegd op gelden of roerende goederen die zich in handen van een derde bevinden (beslag onder derden of beslag bij een derde), dan kan door de beslaglegger, de beslagen schuldenaar, of derde-beslagene het kantonnement gevraagd worden van het voorwerp van het beslag (nl. de gelden of de roerende goederen waarop het beslag betrekking heeft).¹³

B. Boekhoudkundige analyse

5. De jaarrekening moet een getrouw beeld geven van het vermogen van de vennootschap.¹⁴ De Boekhoudwet van 17 juli 1975 en het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen leggen op dat in de balans van de onderneming haar bezittingen en rechten van welke aard ook dienen voor te komen. Bovendien worden de rechten en verplichtingen die niet in de balans voorkomen en die het vermogen, de financiële positie en het resultaat van de vennootschap aanmerkelijk kunnen beïnvloeden in de toelichting vermeld.¹⁵

6. Omwille van de potentieel gelopen risico's door de vennootschap en omwille van het voorzichtigheidsbeginsel, beveelt de Commissie aan dat het bewarend beslag, indien het bestuursorgaan van oordeel is dat dit een aanmerkelijke invloed uitoefent op het vermogen van de onderneming, op het moment waarop het beslag wordt uitgeoefend, vermeld wordt in de toelichting van de jaarrekening onder de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen en, in voorkomend geval, in het jaarverslag. De Commissie is van mening dat deze regel onverkort blijft gelden wanneer de debiteur overgaat tot kantonnement van het voorwerp of de oorzaak van het beslag.

7. Het bestuursorgaan moet bovendien op inventarisdatum beoordelen of al dan niet een waardevermindering dient geboekt te worden op de beslagen goederen.

⁹ E. DIRIX, *Beslagrecht. Kort begrip van het beslag- en executierecht*, Acco, Leuven, 2010, p. 58; E. DIRIX & K. BROECKX, *Beslag*, Mechelen, Wolters Kluwer 2010, p. 305.

¹⁰ Zie in deze zin: DE LEVAL, *Traité des saisies*, Fac. Droit Liège, 1988, p. 10-11.

¹¹ Artikel 1403 Ger.W.; Het kantonnement houdt in dat de schuldenaar een bedrag toereikend om tot waarborg te strekken van de schuld in hoofdsom, interest en kosten, in bewaring geeft bij de Deposito- en Consignatiekas of in handen van een erkende of aangestelde sekwester.

¹² E. DIRIX, *Beslagrecht. Kort begrip van het beslag- en executierecht*, Acco, Leuven, 2010, p. 66.

¹³ Artikel 1407 Ger.W.

¹⁴ Artikel 24 KB W.Venn.

¹⁵ Artikel 9 wet van 17 juli 1975 en artikel 25, §1 KB W.Venn.

III. UITVOEREND BESLAG

A. Algemene kenmerken

8. Bij een uitvoerend beslag (artikel 1494 e.v. Ger.W.) streeft een schuldeiser die over een uitvoerbare titel beschikt, tegenover een onderneming de effectieve betaling na van zijn vordering door middel van de gedwongen verkoop van de beslagen materiële of immateriële activa uit het vermogen van deze laatste. De schuldeiser beoogt op die manier de waarde van zijn schuldvordering te bekomen.

Het uitvoerend beslag heeft geen eigendomsoverdracht tot gevolg, en heeft dus in eerste instantie slechts een bewarend karakter.¹⁶ De beslagene behoudt, mits enkele beperkingen, het bezit en het gebruiksrecht van de beslagen goederen.¹⁷ In tegenstelling tot het bewarend beslag, vallen bij uitvoerend beslag de vruchten die de in beslag genomen zaak oplevert eveneens onder het beslag.¹⁸

9. Bovendien geldt, anders dan bij bewarend beslag, het kantonnement van de *oorzaak* van het beslag als een voorwaardelijke betaling.¹⁹ Kantonnement van het *voorwerp* van het beslag heeft daarentegen enkel een verplaatsing van het beslagene tot gevolg en geldt niet als voorwaardelijke betaling.²⁰

10. Ingeval de beslagen debiteur na de betekening van het bevel tot betalen niet overgaat tot betaling binnen de wettelijke termijn, voorziet het Gerechtelijk Wetboek twee verschillende procedures voor de gedwongen verkoop van de beslagen goederen, met name de onderhandse verkoop door de beslagen schuldenaar²¹ en de openbare verkoop door de gerechtsdeurwaarder²² of notaris.²³ Aangezien in de praktijk de onderhandse verkoop maar uiterst zelden voorkomt, beperkt de Commissie zich tot de analyse van de openbare verkoop.

Wanneer met inachtneming van de procedureregels van de gedwongen openbare verkoop het goed definitief wordt toegewezen²⁴, vindt de eigenlijke verkoop en dus ook de eigendomsoverdracht plaats.²⁵ Het is de taak van de gerechtsdeurwaarder of de notaris om de verkoop-

¹⁶ DE LEVAL, *Traité des saisies*, Fac. Droit Liège, 1988, p. 11.

¹⁷ M. GREGOIRE, *Théorie générale du concours des créanciers en droit belge*, Brussel, Bruylant, 1992, p. 381; Treft het beslag aandelen, dan kunnen de daaraan verbonden rechten (bijv. stemrecht) verder worden uitgeoefend. Het stemrecht blijft bij de beslagene zolang niet tot uitwinning is overgegaan. Werd geen beslag onder de vennootschap (beslag onder derden) gelegd, dan zal de aandeelhouder ook verder de dividenden kunnen innen (E. DIRIX & K. BROECKX, *Beslag*, Mechelen, Wolters Kluwer 2010).

¹⁸ Aldus worden bij uitvoerend beslag op onroerend goed de huur- en pachtgelden voor onroerend gehouden om gezamenlijk met de opbrengsten ervan te worden verdeeld; E. DIRIX & K. BROECKX, *Beslag*, Mechelen, Wolters Kluwer 2010, p. 29.

¹⁹ Artikel 1404, lid 2 Ger.W.; E. DIRIX, *Beslagrecht. Kort begrip van het beslag- en executierecht*, Acco, Leuven, 2010, p. 79; de vervulling van de voorwaarde, nl. de uiteindelijke erkenning van de beslagene als debiteur, werkt retroactief: de geldsom wordt geacht aan de schuldeiser van de aanvang af toe te komen. Dit betekent dat hij geen samenloop hoeft te vrezen met andere schuldeisers van zijn debiteur op de gekantonnerde bedragen.

²⁰ E. DIRIX, *Beslagrecht. Kort begrip van het beslag- en executierecht*, Acco, Leuven, 2010, p. 79.

²¹ Artikel 1526bis en artikel 1580bis Ger.W.

²² Bij uitvoerend beslag op roerende goederen; artikel 1522 e.v. Ger.W.

²³ Bij uitvoerend beslag op onroerende goederen. Artikel 1580 e.v. Ger.W.

²⁴ Voor roerende goederen wordt de toewijzing gedaan aan de meestbiedende, tegen contante betaling (artikel 1526 Ger.W.), voor onroerende goederen vindt de toewijzing plaats op de wijze bepaald door het plaatselijk gebruik, onder opschortende voorwaarde van afwezigheid van hoger bod (artikel 1587, 1592 en 1599 Ger.W.).

²⁵ Ingeval van beslag onder derden, dat veelal betrekking heeft op een schuldvordering of een bankrekening, is de derde-beslagene gehouden afgifte te doen van het bedrag van het beslag in handen van de gerechtsdeurwaarder, zie artikel 1543 Ger.W.

prijs van de goederen toe te wijzen na de openbare verkoop ervan, ter terugbetaling van zijn kosten en van deze eigen aan de toewijzing. Vervolgens verdeelt hij het saldo onder de overige schuldeisers die betrokken zijn bij de procedure, met inachtnaam van een eventuele voorrangsbepaling waarvan bepaalde schuldeisers zouden kunnen genieten.

B. Boekhoudkundige analyse

1. UITVOEREND BESLAG

11. Zolang de toewijzing in het kader van de openbare verkoop niet heeft plaatsgevonden, zal er volgens de Commissie op boekhoudkundig vlak geen realisatie van de in beslag genomen goederen plaatsvinden. Het uitvoerend beslag kan evenwel, in de fase voorafgaand aan de verkoop, een aanzienlijke invloed hebben op de vermogenstoestand van de onderneming. Het risico van de procedure tot inbeslagname voor de onderneming dient geval per geval beoordeeld te worden in functie van de impact op het vermogen, de financiële positie of de resultaten van de onderneming. Hiertoe zijn het bedrag van de schuld en de waarde van het beslagen goed waardevolle indicatoren.

Indien de procedure tot gedwongen tenuitvoerlegging een aanzienlijk risico inhoudt voor de financiële positie van de onderneming, dient dit door de onderneming boekhoudkundig verwerkt te worden via de rekening 09 *Diverse rechten en verplichtingen* ten belope van het bedrag van de schuldvordering waarvan de tenuitvoerlegging vereist is en dient ze vermeld te worden in de toelichting voorbehouden aan de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen onder de rubriek *Andere belangrijke verplichtingen*.²⁶ De Commissie raadt bovendien aan om het uitvoerend beslag te vermelden in het jaarverslag volgens de grootte van de impact ervan op de onderneming.

Het komt bovendien toe aan het bestuursorgaan om, indien nodig, een uitzonderlijke afschrijving te boeken zodat de boekwaarde van het goed wordt teruggebracht tot de potentiële realisatiewaarde van het goed bij een openbare verkoop.

12. Op het moment waarop de verkoop plaatsvindt, is er op boekhoudkundig vlak realisatie, met in voorkomend geval de realisatie van een minderwaarde of meerwaarde, die een uitzonderlijk resultaat vormt voor de onderneming. De kosten van de gedwongen verkoop worden eveneens onder de uitzonderlijke resultaten geboekt.²⁷ Na betaling van de schuldeiser en na betaling van de kosten, wordt het eventuele resterende saldo ontvangen op de rekening *Kredietinstellingen: rekening-courant* van de beslagen schuldenaar.

2. KANTONNEMENT

13. Het kantonnement heeft, zelfs in de gevallen waarin dit wordt beschouwd als een voorwaardelijke betaling, geen onmiddellijke impact op het vermogen van de beslagen onderneming. Indien de onderneming van mening is dat er, ondanks het kantonnement, een aanzienlijk risico bestaat voor de financiële positie van de onderneming, moet zij hiervan melding maken in de toelichting onder de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen. Pas bij vervulling van de voorwaarde (nl. de erkenning van de beslagene als debiteur) zullen de gelden uit het vermogen van de onderneming verdwijnen (ter betaling van de schuld).

²⁶ Zie CBN-advies 3/2 “Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen”, *Bulletin CBN*, nr. 21, januari 1988, 14-17.

²⁷ CBN-advies 135/1 “Kosten die worden gemaakt bij de vervreemding van activa”, *Bulletin CBN*, nr. 10, april 1983, 19.

C. Voorbeeld

14. Begin 20N0 koopt een onderneming kantoormaterieel aan ter waarde van 8.000 EUR. De levensduur van dit materieel wordt geschat op 5 jaar en het bestuursorgaan beslist om een lineaire afschrijving toe te passen van 20 %. In het kader van een uitvoerend beslag maakt het materieel in november 20N2 het voorwerp uit van een gedwongen verkoop voor een bedrag van 4.750 EUR (excl. btw). In deze prijs zijn ook de toewijzingskosten, die *in casu* 1.250 EUR bedragen, begrepen. De schuldvordering die terugbetaald dient te worden bedraagt 3.000 EUR.

De onderneming maakt melding van deze inbeslagname door een opname in de rekening 09. Bijgevolg zal de volgende boeking plaatsvinden:

090 Diverse rechten en verplichtingen	3.000,00	
aan 091 Uitvoerend beslag op roerend goed		3.000,00

Bij de realisatie van het goed door de gerechtsdeurwaarder, dient de onderneming over te gaan tot de volgende boekingen.

Op het moment van de verkoop:

416 Diverse vorderingen	5.747,50	
aan 451 Te betalen btw ²⁸		997,50
700-707 Verkopen en dienstprestaties (of 499 Verkopen materiële vaste activa)		4.750,00

Bij de bepaling van het resultaat:

700 – 707 Verkopen en dienstprestaties (of 499 Verkopen materiële vaste activa)	4.750,00	
2419 Geboekte afschrijvingen op meubilair en rollend materieel	3.200,00	
663 Minderwaarden op de realisatie van vaste activa ²⁹	50,00	
aan 2410 Meubilair en rollend materieel		8.000,00

In resultaatname van de toewijzingskosten:

664 tot 668 Andere uitzonderlijke kosten	1.250,00	
aan 489 Diverse schulden: toewijzingskosten		1.250,00

²⁸ Overeenkomstig artikel 26 van het Btw-wetboek, zijn de toewijzingskosten inbegrepen in de maatstaf van heffing.

²⁹ Ingeval de realisatie van het goed een meerwaarde doet ontstaan, dient de boeking te gebeuren via rekening 763 *Meerwaarden op de realisatie van vaste activa*.

Bij de toewijzing van de verkoopprijs door de gerechtsdeurwaarder:

550 Kredietinstellingen: rekening-courant	1.497,50	
440 Leveranciers	3.000,00	
489 Diverse schulden: toewijzingskosten	1.250,00	
	aan 416 Diverse vorderingen	5.747,50

Eenmaal de schuldeiser is terugbetaald en het beslag werd gerealiseerd, dient de volgende boeking te gebeuren:

091 Uitvoerend beslag op roerend goed	3.000,00	
	aan 090 Diverse rechten en verplichtingen	3.000,00

Lay-out en zetwerk
KARAKTERS, GENT